

2013 m. gruodžio 6 d., penktadienis

Nr. 45 (1059) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

Mieli skaitytojai,

Laikraščių ir žurnalų prenumerata 2014 metams „Lietuvos pašto“ skyriuose priimama iki gruodžio 22 d. Nepräleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienas“, kurios pačios ateis į Jūsų namus.

Savaitraščio kaina kioskuose – 2,50 Lt,
o prenumeratoriams – 2 Lt.

Prenumeratos kaina 1 mėn. – 8 Lt, 3 mėn. – 24 Lt,
6 mėn. – 48, metams – 80 Lt.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 6 Lt,
pusmčiuui – 12 Lt, metams – 24 Lt.

Prenumeruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą.

2

Vilniaus fortepijoninės muzikos festivalis

5

Pokalbis su Jonu Vaitkumi prieš premjerą

„Jaunojo tapytojo prizo“ paroda ŠMC

8

Johno Cassaveteso filmų retrospekyva

Gabrielės Labanauskaitės „Jeigu“

D. Matvejevo nuot.

Šiek tiek dėmesio dramaturgijai

Festivaliui „Naujosios dramos dienos“ Lietuvos nacionaliniame dramos teatre pasibaigus

Milda Brukštutė

Kasmetiniai nacionalinės, o pastaraisiais metais ir užsienio dramaturgijos skaitymai Lietuvos nacionaliniame dramos teatre žiūrovą skatina ne tiek malonai praleisti laiką, kiek pamastytai apie pačią pjesės struktūrą, jos kūrimo principus ir panašiai. Ty. vis iš naujo spręsti nacionalinės dramaturgijos trūkumą klausimą. Kodėl nuobodu, kodėl nuvalkiota, kodėl dirbtina? Kai kuriuos klausytojus paskatina griežtis plunksnos, imti ir parašyti geriau nei kad per festivalį teko išgirsti. Vėliau ir jų pjesės, jeigu pasiseks, turės galimybę atsidurti tame pačiai uždarame apmąstymų rate. Šiai metai iš tiesų atrodė, kad festivalis tiesiog stengiasi atliki pedagoginę misiją, nes didžiuma renginių vyko antrą valandą darbo dienomis, kai kažin ar gali užsukti eilinis žiūrovas.

Pasikeitus festivalio „Versmė“ (taip vis dar vadinas pirmoji „Naujosios dramos dienų“ dalis) struktūrai ir atsisakius konkurso, buvo apsiribota užsakant parašyti pjeses

trims jauniems jau gana žinomiems lietuvių dramaturgams – Teklei Kavtaradzei, Gabrielei Labanauskaitėi ir Mindaugui Nastaravičiui. Tokiu būdu buvo išvengta netikėtumui, pavyzdžiu, pradedančiuoju entuziazmo, noro sutalpinti visą pašaulį į vieną kūrinį ar pernelyg didelio pasitikėjimo savimi, dažnai lydinčio tuos, kurių dar tik laukia pirmieji nusivylimai. Tačiau buvo netekta ir ypatingų atradimų: naujų pavardžių, temų (šiekart visų buvo prašoma rašyti apie savo šali), kad ir iš nemokšumo atsiradusios visai naujos dramaturginės struktūros ir taip toliau.

Pakviestų dramaturgų pjesės – labai skirtinges ir tam tikrais bruožais netgi galėtu papildyti viena kita. Kavtaradzės „Keletas pokalbių apie (Kristų)“ bando atspindėti žmonių vidinių pasaulių. Nors ir esama išorinių veiksmų, viskas tarytum skendi vien tik jausmuose. Pjesė panaši į jauno žmogaus sapną, – veikėjų daug, bet jie visi atrodo esantys vieno žmogaus pasąmonėje, taip menkai vienas nuo kito tesiskiria.

Kaleidoskopiskai besukantys vaizdai palaiko vis tą pačią nerimo nuotaiką, o tėvų ir vaikų susidūrimai labiau skirti beveik vienodomis jaunujų būsenoms, o ne šeimų santykiams atskleisti.

O gerokai daugiau patirties turinčios Labanauskaitės pjesė „Jeigu“ pasižymi tvirta struktūra, aiškiais charakteriais, kartu ir šiokiui tokiu daugiaprasmiškumu. Tačiau jai, turint omeny jau ganėtinai nuvalkotos sovietmečio ir nepriklasomybės temos pasirinkimą, trūko individualumo, savito bražo, asmeniškesnio žvilgsnio į pasirinktą vaizduotį pervartos laiką. Nors ir užgriebta nemažai temų, giliau, nei iki šiol jau buvo apibrėžta, jos nebuvu išryškintos. Vis dėlto manau, kad kaip tik dėl profesionalaus šios pjesės „sukalimo“ skaitymo pabaigoje dramaturgė sulaukė tiek daug įvairiausių patarimų, kaip „pagerinti“ kūrinį.

Nastaravičiaus, labiausiai žinomo iš Valentino Masalskio trupei kur-

NUKELTA | 3 PSL.

Saviti mūzų palytėtuju pasauliai

III Vilniaus fortepijoninės muzikos festivaliui pasibaigus

Aldona Eleonora Radvilaite

Visos Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje skambinusios rečitalius „Mūzų palytėtos“ pianistės, kaip ir talentingi jaunosios kartos atstovai, ar festivalio pabaigos koncerte taip pat su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, diriguojamu Roberto Šerveniko, grojusi Turkijos pažiba Giulis Onay, džiugino gausiai susirinkusią publiką savitu muzikos girdėjimui, skirtingomis atlikimo mokyklomis.

Lapkričio 20 d. klausytojus jaudino viešnios iš Čilės Edithos Fischer brandžios ir meniškos solidžių praeities šedevrų traktuotės. Vyriausioji šio fortepijono festivalio dalyvė Edith Fischer gimė Čilės sostinėje Santjage, kur muzikos mokėsi pas savo motiną. E. Fischer prisimena: „Mano didysis mokytojas Claudio Arrau prisidėjo prie mano, kaip pianistės, brendimo. Jis nurodė niekada nieko nemėgdžioti, tapti brandžia muzike ieškant savo kelio.“ Muzikė koncertuoja kaip solistė, kamerinės muzikos dalyvė, groja su žymiaisiais pasaulio orkestraais, kritikų puikiai vertinamame fortepijoniniame duete su savo vyrų, pianistu ir dirigentu Jorge Pepi-Alósu.

Vilniuje pianistė skambino Jo-hanno Sebastiano Bacho Chromatinę fantaziją ir fugą d-moll (BWV 903) ir Ludwigo van Beethoveno Variacijas A. Diabelli tema, op. 120. Neįprastai E. Fischer traktavo Bacho kūrinį – tarsi senoviniu instrumentu, neturinčiu plačios dinaminės skalės, be įtampos, muzikinės medžiagos plėtojimo. Ramiai, gražiai interpretuojanas polifoninis audinys skambėjo harmoningai, barokiniu stiliumi. Solidžiose, labai įvairiose Beethoveno variacijose pianistė atsiškleidė kaip nuoširdi, intelektuali, dvasinėmis vertybėmis besiremiant brandi menininkė. Tai buvo itaigu, jaudino. Sužavėtai publicai prasiant, E. Fischer pateikė kelis delikatai ir jautriai atlikus Fryderyko Chopino ir Roberto Schumanno kūrinius.

Visai kitokio talento pianistė Guoda Gedvilaitė – lietuviatė, gyvenanti ir besidarbuojanti Vokietijoje, Frankfurto prie Maino aukštojoje muzikos mokykloje, – lapkričio 23 d. savo gausius gerbėjus džiugino veržliai ir jaunatiškai natūrai puikiai tinkančia programa. Pirmajį koncertą dalį pianistė „irémino“ Mauricce'o Ravelio siusta „Taurūs ir sentimentalus valsai“ ir „Pavana mirusiai infantei“ bei „Valsu“ (choreografinė poema orkestriui), o tarp jų G. Gedvilaitė įterpė Claros Schumann „Bolero“ stiliaus kaprisą iš ciklo „Quatre Pièces caractéristiques“, op. 5, „Polonezą“ iš ciklo „Soirées Musicales“, op. 6, ir Scherzo, op. 10. „Tau-riuosius ir sentimentaliuosius valsus“ pianistė skambino labai kokybiškai, prisilaikydama kompozitoriaus nuorodų, kaip ir vėliau ramiai ir šalotai traktuotą „Pavaną“. Tarsi džiugus pavasario viesulas koncerto

Giulsius Onay ir Roberto Šervenikas

pirmos dalies pabaigoje prašvilié didysis „Valsas“. Retai atliekamos išpūdingos Claros Schumann pjesės buvo paskambintos su didžiulių užsidegimui, labai ryškiai ir džiugiai.

Antroje koncerto dalyje vėl vyraovo labai virtuoziškai, meistriškai, „blizgančiai“ G. Gedvilaitės traktuojami kūriniai: Alberto Ginasteros keturių dalii Sonata Nr. 1, op. 22, pačios pianistės aranžuoti du išpūdingi Astoro Piazzollos tango „Oblivion“ ir „Fuga y Misterio“, Sergejaus Rachmaninovo du Etiudai-paveikslai, op. 33, Nr. 2 c-moll ir Nr. 3 e-moll bei Fritzo Kreislerio-S. Rachmaninovo „Meilės džiaugsmas“ („Liebesfreud“). Išimtį sudarė Sonatos lėtoji dalis, dvi lėtos pjesės – labai šiltai ir nuoširdžiai paskambinta tango „Oblivion“ bei be įtampos traktuotas Etiudas-paveikslas e-moll. Džiugino pianistės išradinumas aranžuojant kūrinius – tiek A. Piazzollos pjesėse (pvz., „Fugo y Mysterio“, kurioje mušamusios instrumentus imitavo spragscijimas pirštais ar stuksenimas batelio kulniuku), tiek bisui maloniui traktuotoje Camille'o Saint-Saenso „Gulbėje“.

Stebino pianistės sugebėjimas labai kokybiškai, neblėstančiai džiugiai skambinti techniškai sudėtingiausis epizodus. Susidarė išpūdis, kad ji yra ilgiausiai distanciją, gal net kelių maratonų iš eilės bėgikė, bėganti sprinto tempu ir nė kick neprarandanti nei energijos, nei optimizmo. Lengvas, grakštus, bet kartu ir džiaugsmingas G. Gedvilaitės grojimas, skvarbi proto kontrolė hipnotizuojanti. Antram bisui virtuoze žaismingai, žérinčiai paskambino žavius amerikiečių kompozitoriaus Louiso Moreau Gottschalko „Suvenyrus iš Andalūzijos“.

Lapkričio 24 d. dieninis koncertas pavadinimu „Ateities vardai“ buvo skirtas jaunosioms kartos atlikėjams, 2012 m. vykusio tarptautinio Balio Dvariono pianistų ir stygininkų konkursu laureatams. Jie muzikavo su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, kuriam dirigavo jaunas Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro vyr. dirigentas Dainius Pavilonis, dėmesingai talkinės solistams.

Pirmoje koncerto dalyje pasirodė smuikininkai. Gabi Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentė (prof. Jurgio Dvariono kl.) Rūta Mažolytė pavyzdingai, kokybiškai ir nuotaikingai pagriežė Sergejaus

Guoda Gedvilaitė

D. Matvejevo nuotraukos

Prokofjevo Koncertą smuikui ir orkestrui Nr. 1 D-dur, op. 19. Publikos susižavėjimą sukėlė smulkutis, nedidelio ūgio daugelio tarptautinių konkursų (ir smuikininkų, ir pianistų) nugalėtojas Danielas Bulajevas iš Rygos. Jis artistiškai, labai išsiautės iš visų muzikinė medžiaga, nuoširdžiai traktavo Maxo Bricho Koncertą smuikui ir orkestrui Nr. 1 g-moll, op. 26.

Antroje koncerto dalyje skambino jaunoji Japonijos pianistė Yukine Kuroki (mokosi Showa Piano meno akademijoje, Fumiko Egu ir Seiko Ohtomo kl.). Ji virtuoziškai atliko C. Saint-Saenso Koncertą fortepijonui ir orkestrui Nr. 2 g-moll, op. 22. Šikart išpūdį gadino aštrus forte, garso forsavimas, per staigis ir per ryški frazuotė, nesuvokta prancūzų muzikos stilistika. Tikėkimės, kad ši ambicinga pianistė ateityje išaugis iš šių laikinų trūkumų.

Lapkričio 27 d. rečitali surengė prestižinio Karalienės Elžbietos pianistų konkursu II premijos laureatė Plamena Mangova (Bulgarija, Belgija). Pianistė mokėsi Valstybineje Bulgarijos P. Vladigerovo muzikos akademijoje Marinos Kapacinskas fortėpijono klasėje. Studijas tęsė aukštojoje Karalienės Sofijos muzikos mokykloje Madride, puikaus pianisto ir pedagoogo Dmitrijaus Baškirovo klasėje. Ji yra daugelio tarptautinių konkursų nugalėtoja, konkertuoja įvairiose pasaulio salyse.

Koncerto pirmoje dalyje pianistė paskambino du jaunystėje kompozitorių sukurtus stambius formų kūrinius: Ludwigo van Beethoveno 10 variacijų Antonio Salieri dueto „La stessa, la stessissima“ tema B-dur (WoO 73) ir Johannesa Brahms Sonatą Nr. 3 f-moll, op. 5. Jau nuo pat pirmos variacijų frazės tapo aišku, kad P. Mangova turi puikią precizišką techniką, gyvai reaguoją i muziką, frazuoją lanksciai, rūpinasi garso kokybe. Variacijos buvo atliktos baroko stiliumi, lengvai, grakščiai ir tik paskutinėje variacijoje galima buvo užciuoptyti paties Beethoveno dviavios atšvaitus.

J. Brahms Sonatos traktuotėje išryškėjo būdingiausios pianistės interpretavimo raiškos priemonės, kurios buvo pastebimos ir vėliau, skambinant pjeses – pomėgis lyrių ar ramiai tekanių muziką skambinti labai lėtai, išsklausant iš kiekvieną našą, palėtinant tempą frazių pabaigo-

se ar „perėjimose“ į kitą faktūrą, megautis tyliais skambesiais, aukšto ar sodriai žemo registro tembrais, o ištemptą ar dramatišką, greito judėjimo muziką atlikti labai entuziastingai. Žavėjo puiki smulkioji technika, aiškus teksto išsakymas pagal savo moteriškai lanksčią prigimtį.

Antroje koncerto dalyje buvo atliktas visas pluoštas išpūdingų pjesių. F. Chopino Etiudo cis-moll, op. 25, Nr. 7 ir Baladės Nr. 1 g-moll, op. 23, traktuotės vyravo trapūs, tarsi „tipstantys“ skambesių, vis lėtėjantis muzikos judėjimas. Panašiai nuskambėjo Ferenco Liszto „Petarcos sonetas“ iš ciklo fortepijonui „Klajonių metalai“ (nors čia stebino keistas frazavimas nuo pirmos rytingai traktuojamos natos ir šalto-ka atmosfera) bei „Mefisto valsas“ Nr. 1 (S.514). Nuolatiniai lėtinimai „nesulydė“ kūriniai formos.

Isaacoo Albénizo „Evocación“ iš siučios fortepijonui „Iberija“ muzika tekėjo tyliai ir tarsi ant išnykimo ribos, o Alberto Ginasteros pirmas ir trečias šokiai iš „Triju argentiniečių šokių“, op. 2, buvo atlikti labai greitai, garsiai, ugningai.

Sužavėtai publicai prasenant P. Mangovą paskambino vėl „beisirpstanti“, tačiau labai preciziškai atlikta, nuostabiai tembriskai nuspalvintą švelnų F. Chopino Noktiurną cis-moll ir triukšmingą, greitą Franzo Schuberto-F. Liszto dainą.

Lapkričio 30 d. „Festivalio pabaigos koncertas“ (visi koncertai buvo vienaip ar kitaip pavadinti) sukėlė daugiausiai diskusijų. Net profesionalai skirtingai vertino pianistės Giulis Onay (Turkija, Didžioji Britanija) atlikamo Edwardo Griego Koncerto fortepijonui ir orkestrui a-moll, op. 16, kurį ji skambino su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, diriguojamu Roberto Šerveniku, traktuotę.

Pianistė pradėjo mokytis skambinti fortepijonu Turkijoje, studijas tęsė Paryžiaus konservatorijoje, kuriai baigė šešiolikos ir buvo įvertinta „Premier Prix du Piano“. Jos pedagogai – tai Nadia Boulanger, Pierreas Sancanas ir Monique Haas.

Pianistė koncertavato beveik septyniasdešimtmečio pasaulio šalių. 2007 m. ji buvo apdovanota Lenkijos valstybiniu medaliu už išskirtines F. Chopino kūrybos interpretacijas. Nemažai kompozitorų šiai atlikėjai skiria savo kūrinius. A.A. Saygas, kurio

muziką ji nuolat iutraukia į savo programas, dedikavo G. Onay savo Antroji fortepijoninį koncertą. Beje, pianistė jau yra koncertavusi Lietuvoje su Ankaro simfoniniu orkestru.

Publikos meilę, o profesionalų priestaringas nuomonės sukelusi E. Griego muzikos interpretacija nuskambėjo antroje koncerto dalyje. Pirmoje orkestras, paklusę talentinguo dirigento R. Šerveniko įtai-gai, labai nuotaikinai, švariai, su ryškiais dinaminiais kontrastais pagriežę nuostabaus grožio lyrių Felixo Mendelssohno Simfoniją Nr. 3 a-moll, op. 56 („Škotiškoji“). Buvo gera sekta skaidriai ir lengvai skambančia muziką, kurią pajairindavo dramatiškos kulminacijos. Gaila tik, jog variniai pučiamieji instrumentai kartais skleidė ne visai suderintus garsus.

Visai kitaip émė skambėti orkestras antroje koncerto dalyje, kai save E. Griego muzikos pajautą patiekė G. Onay: salė „paskendo“ jautrius meilės „debesėlyje“. Nuostabą kelė ir dirigento tolerancija solistės norams muzikuoti perdėm švelnių jausmų pasaulyje. Koncerto traktuotėje nesijautė Norvegijos krioklių šniokštimo, sraunių kalnų upelių čiurlenimo, saulėje sublizgančių ledukų ar stiprių gilių jausmų kulminacijose. Vyravo „muilo operos“ ar seno indiško filmo jautrių meilės scenų atmosfera, matyt, kaitinus iš šių žanrus mėgstančius žmones. Ispūdį stiprino ir viso kūno judėjimas, reagujant į muzikos tēkmę, bei efektinę pasažų pabaigose plėciai ir laisvai išmetamas aukštyn abi rankos.

Prie atlikimo manieros, kai „virpinama“ kiekviena nata ir pristabdoma prieš ilgesnius garsus, dar labiau juos „sušildant“, kur kas labiau tikis bisui paskambintas F. Chopino Noktiurnas fis-moll, op. 48, Nr. 2.

Po to smagiai greitai ir kokybiškai buvo atlikta nedidelė pjesė. Idomu, kad bisams po F. Chopino Noktiurną ir greitą kūrinį pasirinko ir kitos rečitaliai atlikėjos.

Informatyvus šių metų „moterų“ festivalis, puoselėjamas Müzos Rubackyés, supažindinės klausytojus su skirtingomis atlikėjomis (tik „Ateities vardų“ koncerte smuiku griežę vienintelis berniukas, jauniausias šventės dalyvis), baigėsi. Koks bus kitas? Tikėkimės, ne mažiau įdomus.

Armonų trio su naujausia muzika

Lietuvių šiuolaikinės muzikos koncertas Taikomosios dailės muziejuje

Živilė Ramoškaitė

Sekmadienį klausydamas Taikomosios dailės muzieje Armonų trio atliekamos lietuvių šiuolaikinės muzikos nesyk pagalvojau: nebūtų šio trio, nebūtų ir gero pluošto mūsų kompozitorų veikalų. Prieš dviešimt penkerius metus į fortepijoninį trio susibūrė Armonai – smuikininkė Ingrida, violončelininkas Rimantas ir jo žmona Irena Uss kone kasmet parengia po lietuviškos muzikos premjerą. Dauguma atlktų naujų opusu be Armonų iniciatyvos tikrai nebūtų sukurti. Dar svarbiau, kad atlirkėjai juos groja ne vienasyk. Regis, jems rūpi iškinti koncertus lankantiūs melomanus, kad dabar kuriama muzika gali būti tokia pati turininga kaip Beethoven ar Brahms, tik reikėtų į ją geriau įsiklausti. O įsiklausyti įmanoma tik dažniau jos klausantiesi. Kai naujas veikalas suskamba vienai vienintelį kartą, tai neįmanoma.

Šis Armonų ansamblis vėl parangė premjerą – Vytauto Germanavičiaus „Labyrinthus umbrarum“ smuikui, violončeliui ir fortepijonui. Tai antras šio kompozitoriaus opusas atlirkėjų repertuarė. Pirmąsyk suskambėjės, jis, kaip ir ankstesnis „Nidamanngrieg“, matyt, susilaiks pakartotinį atlirkimą. Naujajį trijų dalių veikalą kompozitorius rašė skirtingu laiku skirtingose Europos

sostinėse kaip atskirus kūrinius. Pirmasis „Vijos-gijos“ sukurtais šiemet Briuselyje, antrasis „Byrančios arkos“ – 2009 m. Vilniuje ir trečasis „Trupantys žodžiai“ – 2010 m. Viejoje. Pasak autorius, giminingsi motyvai, epizodai bei tematika pa-

pusą) muzikos vyksmą. Nepaisant gana ryškių kontrastų, visą kūrinį vienija ta pati emocijų amplitudė – kažkas tarp elegiško liūdesio ir impulsyvaus bei gaivališko veržlumo. Autorius neleido nuobodžiauti, tu- rejai įtemptai sekti epizodų jungim-

Tad klausantis magėjo tas arkas identifikuoti... Mano galva, ši dalis autoriu i geriausiai pavyko. Gerai skambėjo ir trečioji, pati trumpiausia „Trupantys žodžiai“, blykstelėjusi virtuožiskumu, spalvomis, itin kondensuota raiška. Tiesą sakant, tai pirmo klausymosi išpūdžiai. Tikslus, raiškus ir meniškai brandus ansamblio grojimas, apgalvota interpretacija, savaimė suprantama, esmingai prisdėjo prie kūrinio paveikumo.

Greta koncertą pradėjusios premjeros buvo atlkti dar trys šiuolaikiniai kūriniai. Vienas iš jų – Osvaldo Balakausko „Devyni šaltiniai“ (1974), kūrinio versija smukui, altui, violončeliui ir fortepijonui.

Prie Armonų trio darniai prisijungė Vokietijoje gyvenant altininė Jonė Kaliūnaitė. Atlirkėjai sėkmėjai perteikė savitą kūrinio atmosferą, ritmus ir faktūros žaismę. Tačiau puikus „styginės“ versijos atlirkimas nenukonkuroavo atmintyje ryškiai užsiūksavusio pirmojo – obojaus ir klavesino varianto.

Vytauto Barkausko „Modus vivendi“, op. 108 (1996), – dar vienas Armonų trio repertuarinis veikalas. Jo interpretacija skleidėsi kaip emocijų gausių įvykių ir priešbių seka. Tai muzikos garsais išreikšta žmogaus gyvenimo filosofija, apmianti pakilius ir slegiančius, tauirus ir atgrasius dalykus... Šio stam-

baus opuso atlirkimas gerokai įkaitino vakaro atmosferą. Tačiau, pasirodo, tai nebuvo aukščiausias jostašas. Didžiausia emocinė kulminacija buvo pasiekta atliekant Alfredo Schnittke's Fortepijoninį trio – muziką, beveik apčiuopiamai bylojančią apie mirtį.

Šis koncertas sutraukė daug muzikos profesionalų, ypač kompozitorių ir muzikologų. Dalyvavo visi trys lietuviški kūriniai autoriai – V. Germanavičius, O. Balakauskas ir V. Barkauskas, nuoširdžiai gyre savo kūrinį interpretacijas. Aukštasis Armonų trio profesionalumas ir meninė branda spudoje daug sikių gyldenti, aptarti ir pašlovinti. Gal dar pabrėžiau, kad visi trys joniariai yra taip pat ryškūs talentingi solistai, aktyviai dalyvaujantys muzikiniame gyvenime. Šio sezono pradžios koncerte Nacionalinėje filharmonijoje Ingrida Armonaitė su Indre Baikštė (fortepijonas) ir Nacionaliniu simfoniniu orkestru išpūdingai atliko Eduardo Balsio „Dramatines freskas“, o Rimantas Armonas pernai atliko naują Anatolijaus Šenderovo koncertą violončeliu su orkestru, be to, surengė šventišką sukaktuvinį koncertą, kuriame dalyvavo Irena Uss ir jų sūnus violončelininkas Edvardas. Esu tikra, kad Armonų ansambliu bus suskurtas dar ne vienas naujas opusas. O gal jis rašomas jau šiandien.

Ingrida Armonaitė, Jonė Kaliūnaitė, Vytautas Germanavičius, Irena Uss ir Rimantas Armonas

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

akino tris kūriniai sujungti į ciklą, skirtą Vilniaus miestui.

Beje, pirmąsyk klausantis ausis iš tiesų fiksavo daug pasikartojančių arba panašių motyvų, vienijančių gana kaleidoskopiskai kintantį, traupį ir veržlų, tylų ir garsų, skaidrų ir tirštą, skambantį ir bildantį (atlirkėjai bilsono į instrumentų dekas, o pianistė – į medinį fortepijono kor-

nus, nes y neustebinus itin žaibiška emocijų kaita, keliose vietose privertusia kone pašokti iš vientos. V. Germanavičius metaforiskai nusakė ji inspiravusius gamtos ir kultūros, ypač architektūros, reiškinius, kai kā nurodydamas gana konkretiai. Antai antrają veikalą dalį sudaro septyni epizodai, atspindintys septynias senovines arkas.

Šiek tiek dėmesio dramaturgijai

ATKELTA IŠ 1 PSL.

tos pjescés „Paukštyno bendrabutis“, „Demokratija“ nešykištėjo įvairiškai spalvų charakterių, smagiai dialogų, taikliai parinktu priežodžių. Šiemis veikėjams tikrai buvo ipūsta gyvybė, tad ir pjesei skaitantys aktoriai (skaitymo režisierius – Paulius Ignatavičius), rodėsi, jautė nemenką malonumą murkdydamiesi po Kazio Sajos kūrybą primenančią satyrinę komediją. Gaila, kad žaisti ir stebeti žaidimą nėra visai tas pats. Dvi valandos laiptinės gyventojų pokalbio apie žurkes ir neveikiančią elektrą gerokai prailgo. Jau po pusvalandžio buvo aišku, kad šioji „demokratija“ iš vietas nepajudės, o smagiausius priežodžius taip pat gana greitai buvo galima įsiminti. Taigi, kai veikėjų charakteriai jau buvo atskleisti, liko tik didelis sceninis balaganas.

Atrodo, kad sujungę šių trijų dramaturgų privalumus į vieną gautume išties puikius nacionalinės dramaturgijos. Tačiau panašu, kad dramaturgai su kartu dirbusiais režisieriais bendrą kalbą surado. Jeigu kuriems nors iš jų atsirastų noras kartu dirbtį ir toliau, kuriant naujų kūrinių jau be jokių konkursų ir priežiūros, tai būtų daug dides-

nis šio festivalio privalumas, nei po šių skaitymų galbūt suteikta galimybė statyti spektaklį.

Per antrają „Naujosios dramos dienų“ dalį – pjesių mainus – buvo galima susipažinti su trimis Šiaurės šalių dramaturgais. Čia teko susidurti su gerokai labiau teatralizuotais pjesių skaitymais, o tai kartais apsunkindavo grynai pačios pjescés pajautimą. Kita vertus, buvo įdomu stebeti aktorių santykį į ne tokią jau mums ir artimą (šiuolaikinės pjescés lietuvių teatre matome vis dar reitai) dramaturgiją.

Išpūdis po šios antrosios dalies išliko labai miglotas. Veikiausiai todėl, kad ir šis šiuolaikinės vargai pasirodė bent kiek artimas. Lyg ir kalbama apie šiandienos žmogų, bet žvelgiant į vieną iš jų, o iš visus iš karto. Šiu žmonių parviršiai niekur giliau neįtraukia, yra skirti tam, kad perteiktų emociją (Arne Lygre „Išnykst“) ar problemą (Lars Norén „Šaltis“), atmetant jų atsiradimo priežastis. Kiek įdomesnė pasirodė Saaros Turnen pjese „Sudaužytos širdies istorija“. Ji pasižymėjo atviru, ironišku žvilgsniu į kūrėją, į savo, kaip menininko, darbo suricikšminimą, daugybe absurdų situacijų.

Mindaugo Nastaravičiaus „Demokratija“

D. MATVEJEVO NUOTR.

įsliko atmintyje kaip žavus, savito humoro kūriny.

Po šio festivalio, kaip ir kasmet, atsiveria kažkokia tuštuma galvoje. Išlieka keletas pavardžių, pavadinimų, privalumų, trūkumų, bet iš esmės, kol dar nežinia, ar bus kas nors

(ir kas) pastatyta, nieko, atrodo, ir neįvyko. Vis dėlto pjescés skaitymas – tai spektaklio laukimas, o jų klausymasis – pirmiausia režisierių (kurie šiame festivalyje, jeigu nėra įtraukti į programą, beveik nesilanko) užsiemimas.

Skauda, kai negali kurti

Kompozitorų Lauryną Vakarį Lopą kalbina Vaida Urbietytė

Pasikalbėti su kompozitoriumi, dirigentu ir pedagogu Laurynu Vakariu Lopu susitikome ne šiaip sau. Šiais metais maestro švenčia 45-erių metų kūrybinės veiklos jubilieju, kurio proga jau buvo surengti du koncertai, netrukus laukia ir trečiasis. Per kūrybinius metus būta visko: ieškojimų, atradimų, paklydimų, siekių, nusivylimų. Didžiąją dalį savo gyvenimo praleidęs su muzika, kompozitorius kitojo jo jau neįsivaizduoja. Kodėl LV. Lopas nepasuko kitu keliu ir kas išgyventa šiam – apie tai su kompozitoriumi kalbasi Vaida Urbietytė.

Kad ir koks būtų įprastas klausimas, vis dėlto jdomu sužinoti, kaip prasidėjo Jūsų kūrybinis kelias.

Prasidėjo kaip ir kiekvienam jau-nam bernui – nuo meilės. Kai nela-bai drąsu prisipažinti, kad myli, pats geriausias būdas tai padaryti yra per-dainą. Jau nuo romantikų laikų taip, nuo Schuberto, Schumanno ir kitų. Ir mano atvejis buvo panašus – pa-rašau dainą apie meilę be atsako.

Aš visai nežadėjau būti muzikan-tu. Buvo daug kitų minčių. Labai norėjau studijuoti architektūrą, bet supratau, kad ten neįstosiu, tada galvojau rinktis statybų studijas. Vis dėlto mano „dainuška“ tuo metu jau buvo pa-rašyta, aplinka, kurioje augau, buvo apsupta muzikos, mano tėvelis buvo ilgametis muzikos profesorius, tėvelio kolegos ir draugai – visi muzikan-tai. Būtų buvę sunku pasukti kitur.

Vieną dieną sutikau kompozito-rių Benjaminą Gorbalskį ir paprašiau jo suinstrumentuoti mano sukurtą dainelę. Jis man pasiūlė susirasti an-sambli „Oktava“, jo vadovas Min-daugas Tamošiūnas man tą dainą suinstrumentuotų. Susiradau tą an-sambli, Tamošiūnas greitai suinstrumen-tavo ir Kauno halėje, festivalyje „Gintarinė triūba“, kūrynas buvo at-liktas. Dainavo po meto publikos nu-mylietinis Vytautas Petrušionis. Tiesą man tada pasakė Tamošiūnas, kad iš-girdės savo kūrinio atlikimą nebegal-šiu gyventi be kūrybos. Taip ir buvo. Apsisprendžiau.

Su statyba man nieko neišejo, vy-ko ilgi debatai su tėčiu, ką daryti toliau. Kalbėjome apie kompoziciją. Bet kokia gali būti kompozicija, kai aš gyvenime nebuvalau laikę rankose harmonijos vadovėlio? Per šiek tiek daugiau nei ménęs turėjau išmokti visą kursą, kuris buvo reikalingas stojant. Laikau egzaminus į choro di-rigavimą. Gavau aukščiausius balus. Tiesa, turėjau ir vieną labai negražų balą, kurį parašė tėtis, bet aš tuo me-tu net neįstariau, kad jis bus komisijoje ir pasklaus manęs to paties, ko aš jo klausiau vakare prieš egzaminą.

Nuolat kirbėjo mintis stoti į kompoziciją ir, pabaigęs choro dirigavimo trečią kursą, pabandžiau stoti. Grįžęs po kariuomenės (tada me-tus turėjome tarnauti) įstojau. Be-ję, jubiliejiniame koncernte skambéjo mano „Trys alegorinės pjesės“ (Sonata). Tai su šia sonata aš stoju į kompoziciją. O vargonininkas Ge-

diminas Kvilklys pabaigė akademiją su šiuo kūriniu.

Patekau pas profesorių Eduardą Balsį. Mano mokslai su pertraukomis truko dešimt metų, buvo labai didelis kūrvis. Tuo metu jau dėsciau Juozą Tallat-Kelpšos konservatori-oje ir dar buvau kolektyvo vadovas. Jeigu ne profesorius Balsys, nebūčiau pabaigęs studijų. Jis visad manęs paklausdavo: „Vakari, tu grisi? Tu privalai.“ Aš jo paklausiau. Grįžau. Jis man visuomet buvo kelrodė žvaigždė. Kai jo absolventai kū-rėme kūrinių profesoriaus jubiliejui, aš tada pasiūliau rašyti jo raidžių inicialais. Tai buvo padėka profesoriui. Man jo žodžio visada trūksta. Dabar tokio autoriteto nebeturime.

Koks buvo pirmasis Jūsų kūrinių, sulaukė didelio pasisekimą?

Šeštadieniais ir sekundiniaisiais grodavau KPI Statybos fakultete šokiouse, tuo metu labai norėjome su-burti grupę, tokia kaip „The Beatles“. Susiradom šiokius tokius instrumen-tus, bet tuo metu svarbiausias man atrodė klausimas, kaip sugalvoti įman-tru grupės pavadinimą. Labai apsi-džiaugiau staiga sugalvojės – „Keturi vėjai“. Nieko tuo metu nebuvalau gir-dėjės apie keturvėjininkus literatūroje, nežinojau apie ju veiklą ir idėjas. Maniau, kad „Keturi vėjai“ bus labai tinkamas pavadinimas, nes galėsime groti visokių skirtingu stilių mu-ziką, o pavadinimas apsaugos nuo tų, kurie norės mus kritikuoti. Sugalvojės pavadinimą, pradėjau ieškoti dainos, kurią galėtume atlikti. Tada ir parašau savo žymiajā dainą „Pūtė vėjas“, su kuria Irena Miščiukaitė laimėjo pirmą vietą konkurse „Vilniaus bokštai“ (1968 m. vyko pirmasis).

Tai Jūsų išplėtota liaudies daina. Ar jau nuo tada pajutote stiprų ryšį su liaudies kūryba?

Taip, po šių dienai leidžiu sau ižilių į tuos lietuvių liaudies lobius ir pasinaudoti jais. Jie mane įkvėpia. Kita vertus, padeda nesuvienodėti, netapti kosmopolitu. Daug kas gali sakyti, jog tai nesąmonė, bet vis dėl-to, kur mūsų atpažinimas, kur kitonišumas? Jo jau nelieka. Todėl dažnai sakau, kad per anksti išėjo mūsų profesorius Eduardas Balsys, kuris mokinius ugđė būti lietuvių. Dabar visos „vadelės“ paleistos, kaip nori, taip ir daryk. Yra kompozitorius, kurie rašo savitą muziką, yra pripažinti, o jų kūryboje dar yra išlikę to vieniniuose tautiškuose.

Dėstydamas dirigavimą studen-tams visada sakau: nėra dviejų dirigavimų, yra vienas, kuris priklauso nuo tavo paties išmanymo. Reikia istoriškai su viskuo susipažinti, pa-skaityti daug literatūros. Kiek save atsimenu nuo vaikystės – atsimenu diriguojančią. Mama man pasakojo, kad jai būdavo didžiausias stresas, kai aš užsilipdavau ant kėdės (pa-menau dar tą muzikinį aparątą) pavidinimu „Moskvieč“) ir diriguodavau, bet vien tik simfonijas. Tik pradeda skambėti simfonija, lipu ant kėdės ir diriguoju. Ir mamos visuomet klausdavau, ar aš gerai diriguoju, ar teisingai? Ketvirtame kurse di-rigavau Anatolijaus Šenderovo kantatą vaikų chorui su daugybė vai-kiskų mušamujų „I gražiausią pasaką“. Kūrynas buvo atlirkas kompozitorų plenume, ten grojo du Filharmonijos kvintetai – styginių ir pučiamujų, o vienas iš šių kolektyvų narių – fleiti-

Iš pradžių, kaip ir visiem jau-niem kūrėjams, populiariausias žanras buvo estrada, bet tuo metu tai buvo ir savotiškas finansinis prisidūrimas. Kūrinius išsigydavo Radijo ir televizijos komitetas ir kažkiek už juos sumokėdavo. Mano pirmasis kostiumas (iš Vokietijos Demo-kratinės Respublikos) buvo nusipirktas už pirmajį honorarą. Tada buvau klasikas kavalierius.

Po to, žinoma, susižavėjau seriji-ne muzika. Lindau naktį į Kompozicijos katedros spintą pavartyti Schönbergo vadovėli, nes tai buvo uždraustas vaisius, bet juk taip dar įdomiau. O kūrybos įvairovė yra to-dėl, kad gaunami užsakymai labai įvairūs, dar yra draugystės įvairiaus atlikėjais. Man labai svarbius ryšiai su visomis muzikos rūšimis – estra-dai, džiazu, liaudies muzika.

Dėl kūrybos vaikams – mano abu vaikai dainavo radijo ir televizijos chore pas Arvydą Girdžiūską. Jis „ąžuoliukas“, ir aš „ąžuoliukas“. Tuo metu labai trūko kūrinių į repertuarę. Taip buvo sukurtos ir mišios cho-rui. Dirbdamas konservatorijoje taip pat sulaukdavau prasmę parašyti kūrinių. Trūko kūrinių kanklėms – rašau, birbynėms – rašau. Va taip ir „lopai“ pamažu kažką. Galiausiai juk turėjau savo pavardę pateisinti.

Esate ne tik kompozitorius, bet ir choro bei orkestro dirigentas, peda-gogas. Kuo Jums prasminga ši veikla?

J. Tallat-Kelpšos konservatorija savo laiku buvo išties galinga kalvė, rengė tikrai labai gerus specialistus: instrumentininkus, chorvedžius. Netgi į Akademiją įstodavo daugiau „kelpšiečių“ chorvedžių, negu iš M.K. Čiurlionio menų mokyklos. Konservatorijoje dėstė tikri profesionalai, o moksleiviai ten gaudavo daugiau praktikos. Net ir gyvenimiškos praktikos, nes konservatorijos auklėtiniai mokėjo planuoti savo lai-ka, mokėjo dirbti ir rodė geresnius rezultatus už kitus. Dabar viskas konservatorijoje apsiverte aukštyn kjomis, viskas yra „išdaužyta“, dėl to labai gaila.

Dėstydamas dirigavimą studen-tams visada sakau: nėra dviejų dirigavimų, yra vienas, kuris priklauso nuo tavo paties išmanymo. Reikia istoriškai su viskuo susipažinti, pa-skaityti daug literatūros. Kiek save atsimenu nuo vaikystės – atsimenu diriguojančią. Mama man pasakojo, kad jai būdavo didžiausias stresas, kai aš užsilipdavau ant kėdės (pa-menau dar tą muzikinį aparątą) pavidinimu „Moskvieč“) ir diriguodavau, bet vien tik simfonijas. Tik pradeda skambėti simfonija, lipu ant kėdės ir diriguoju. Ir mamos visuomet klausdavau, ar aš gerai diriguoju, ar teisingai? Ketvirtame kurse di-rigavau Anatolijaus Šenderovo kantatą vaikų chorui su daugybė vai-kiskų mušamujų „I gražiausią pasaką“. Kūrynas buvo atlirkas kompozitorų plenume, ten grojo du Filharmonijos kvintetai – styginių ir pučiamujų, o vienas iš šių kolektyvų narių – fleiti-

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

Laurynas Vakaris Lopas repeticijoje Kaune

ninkas Augustinas Armonas.

Kai atėjau dirbtį į Tallat-Kelpšos konservatoriją (ten gavau paskyrimą), A. Armonas mane pasiėmė ant-rojuo dirigentu. Taigi, mano dirigavimas prasidėjo šalia puikaus praktiko, kai galėjau matyti, kaip reikia diriguoti, o ne atėjės sienoms mojuoti. Iš karto pradėjau dirbtį su vaikais. Dauguma jų groja visuose Lietuvos orkestruose, yra savo darbo fanatikai, kuo aš esu labai patenkintas.

Maždaug prieš penkerius metus mano dirigavimo veiklą gražiai pada-pildė dvi vasaros stovyklos, vadina-mosios simfoninio orkestro vasaros akademijos, kurias organizavau. Man labai smagu, kad su dalyviais ir dabar bendraujame, jie gali ateiti pas mane patarimo, pagalbos.

Jūsų kūrybinės veiklos sukaktį pažymėjो du koncertai Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje bei Šv. Kazimiero bažnyčioje. Viename jų matėme Jus diriguojančią, kitame skambėjo Jūsų sakralinės muzikos kūrinių. Ką autorui atneša tokie proginių koncertai?

Esu sulaukęs klausimų, kam man reikia tokį koncertą, nes tai vieni nuostoliai. Bet aš išitikinės, jog reikia parodyti, ką nuveikei, kiek pa-sistumėjai, galbūt nusmukai, o gal sustojai. Tiesiog norisi patikrinti sa-vę. Man tikrai labai malonu, kad buvo žmonių, kurie įdomu, ką aš veikiu, ką esu sukūrės. Sulaukiau gražių padėkų, po koncerto gavau laiškų. Vadinas, kažkam patiko, galbūt kažkam tuo metu to reikėjo, taigi ne vel-tui visa tai.

Koncerte Šv. Kazimiero bažnyčioje skambėjo Jūsų „Te Deum“ vyrų ansambliu, variniams pučiamie-siems, mušamiesiems instrumen-tams ir vargonams premjera. Kaip kilo kūriniu idėja?

„Te Deum“ idėja gyvavo seniai, o kai atsirado kolektyvas, kuris im-tusi kūrinių, labai apsidžiaugiau. Pa-klausiau „Quorum“ nario Romano (buves mano studentas), ar jie su-tiktų atlikti tokį kūrinių. Atkakliai man vis klausinėjant jie sutiko. Kūrinių idėjų igyvendinimas labai priklau-so ir nuo atlikėjų.

Rašydamas „Te Deum“ norėjau save išbandyti – ar sugebėsiu. Juolab kad ketindamas rašyti tokį stam-bų kūrinių privilaižioti ir daugelio kitų kompozitorų muziką, prade-dant Charpentier, baigiant Pärt. Sąžiningai visus „išnarpiliojau“. Bet svarbiausia išbandyti save – pats sau pabūni ir mokytu, ir mokinu.

Kodėl buvo pasirinkta Šv. Kazimiero bažnyčia?

Koncertas turėjo vykti Filarmo-nijoje, „Te Deum“ turėjo skambėti

šalia visiškai kitų kūrinių. Koncer-to erdvė netikėtai pasikeitė. Teko keisti ir pačią koncerto konцепciją.

Yra daug sutapimų. Kadaisi toje bažnyčioje buvo ateižmo muziejus, su chorū „Cantemus“ atlikome ten savo pirmajį koncertą, ten vyko mano mokytojo E. Balsio autorinis vakaras, prie kurio nemažai prisidė-jau, dabar mano autorinis vakaras.

„Te Deum“ pabaigoje skamba „Tekā bėga vakarinė žvaigždelė“ – liaudies daina. Mintyse dėliojant kūrinių teksto skambėjo ši daina. Ten yra žodis „viltis“.

O kokie dar pomėgiai, be muzikos, Jums rūpi?

Man daug kas rūpėjo: architek-tūra, kvantinė fizika, galvojau ir apie automobilių dizainą. Tada labai domėjausi automobiliais, turē-jau daug visokių eskizų. Prenume-ravau Demokratinės Vokietijos žurnalą apie automobilių techniką, kuriame buvo ir Vakarų automobiilių apžvalgas. Mano daryti eskizai buvo tokie kaip ir žurnale. Tą žurnalą nuolat rodydavau tėvams. Jie sakė, jeigu ten gyventume, viskas gal būtų kitaip.

Turiu Dievo dovaną – erdvės, tū-rių pojūcius. Galiu daug ką susidė-lioti vaizdiniais, projektuoti. Meistrys mane vaikystėje mokė tėvas, kadangi ir jo tėvas, mano senelis, bū-damas medikas, veterinaras, daug ką mokėjo: sprogdinimo darbus, ak-men-skaldybą, medžio bei metalo ap-dirbimą, fotografiją, dar jis grojo ir kelias instrumentais. Jis buvo tik-rasis inteligentas ir didis eruditas.

Aš dirbau staliaus, metalo apdir-bimo, sanotechnikos darbus. Tik prie elektros nelabai lenu, mane ji šiek tiek baugina, nors savo laiku ir rádio imtuvus dariau. Išsaugoju sa-vo pirmajį konstruktorių, kurį gavau iš tévo būdamas 10-ties ir perdaivau sūnui. Mano sūnus dailininkas, ne-labai jii domino tas konstruktorius, bet džiaugiuosi, kad dabar jis labai patinka anūkui, tikriausiai perėmė ši po-mėgi iš manęs.

Dar vaikystėje labai mėgdavau pasiūmti puodo dangtį ir vairuoti. O paskui prasidėjo kiti „priepluoliai“, kurie vis dėlto patvirtino, kas yra mano didžiausia aistra: kai man galvoje pradėdavo groti melodijos ir aš negalėdavau tos muzikos išjungti. Aš galvodavau, jog gerai būtų, kad kas nors išrastų tokį aparatą – prie galvos pridedi ir jis viską užrašo. Bet po šiai dienai tokio aparato nėra.

Pats savęs kartais klausiu: juk ga-lima gyventi nerašant muzikos? Gal-lima. Bet taip būna, kad kai negali rašyti, labai labai skauda. To skaus-mo negali kitam paaikiinti, bet pats jį jauti. Čia turbūt tokia liga, aš ne-zinau.

Eugenijus Oneginas: du melancholijos šimtmečiai

Apie Lietuvos rusų dramos teatre artėjančią premjerą – pokalbis su spektaklio režisieriumi Jonu Vaitkumi

Baigiantis metams teatro scenoje dar kartą pasigirs Eugenijaus Onegino vardas. Režisierius Jonas Vaitkus leidžiasi į teatralų mažai tyrinėtus vandenis ir derina garsujį Aleksandro Puškino kūrinių su nedaug kam žinoma kompozitoriaus Sergejaus Prokofjevo specialiai jam parašyta muzika. Ši kompozicija turėjo skambėti 1937-aisiais Maskvos kameriniame teatre, minint raštojo šimtmečio mirties metines. Kelią į sceną tąkant užkirto cenzūra. Grudžio 13 ir 29 d. šis A. Puškino ir S. Prokofjevo kūrybos derinys dramos spektaklyje nu-skambės pirmą kartą Europoje. Lietuvos rusų dramos teatro aktoriams režisierius patikėjo ne tik „oneginiškas strofas“, choro partijas, bet ir šokių kartu su baletu profesionalais – Baltijos baletu teatro šokėjais.

Sumanymą į sceną perkelti šį jau legenda tapusi kūrinių mintyse nešiojotės ilgai, apie dešimtį metų. Kas lėmė, jog realybė jis virsta būtent šiemet?

Kadangi aš dirbau lietuvių teatre, o lietuviškas vertimas man labai įtartinas – pažodinis, greitas, neatsakingas, žodžiu, ne Boriso Pasternako „Hamletas“, – sunkiai tai įsivaizduavau. Rimišiai apie tai ėmiau galvoti tada, kai mane pradėjo kalbinti teatras „Baltiškij Dom“, bet šiam kūriniui reikia pasiruošti, todėl nesukubėjau. O paskui likimas taip lėmė, kad atsidūriau Lietuvos rusų dramos teatre ir atsirado galimybė pastatyti šį kūrinių originalo kalba.

Kas šiame romane domina asmeniškai Jus?

Tie klausimai, kurie iškyla skaitant „Eugenijų Oneginą“, yra gyvi ir dabar, tik reikia anų laikų faktus susieti su mūsų laikų vyksmais. O kas gis pasikeitė? Juslių kultivavimas ir besaikis naudojimasis viskuo, kas įmanoma, lengvo turėjimo poreikis atveda į aklavietę. Tas persisotinimas tvirkina žmogų, paralyžiuoja jo valią, paverčia į glebiu. Kūrinyje ta križė pavadinta melancholija (rus. хандря). Aš manau, kad dabar viena tai išsikerijo dar plačiau, ypač tarp jaunimo: visa energija reikalina seksui ir „sportinėms konvulsijoms“, o tai, kas verčia dirbtį smegenis, širdį ir jausmus – ne aistros, o jausmus – yra tarsi atgyvenę ir neberekalinga žmogui. Man pasirodė svarbios moralinės kategorijos, susijusios su Tatjana. Ji nedaugina to destruktivaus prado, o kaip tik sugeba atsakyti sau į tam tikrus klausimus ir pasielgti taip, kaip jai diktuoja širdis, supratimas, pareigos. Svarbi dar ir kita tema: tuo metu beveik visa Rusija – ypač madas diktuojantis sluoksnis – kalbėjo prancūziškai, vokiškai. Galbūt tai

toks papuošalas arba pasimēgavimas savo išskirtinumu, bet pačios tautos tarsi ir nebelieka, ji tampa kitakalbe. Kaip ir Lietuvoje anksčiau. Dabar ta tendencija irgi yra: kai užplūdo kompiuteriai, lietuvių kalba taip tarsi bendravimo kliūtimi. Temučia galima prisirinkti labai daug... Netgi tokis dalykas: kodėl Onegino kabine stovi Napoleono biustas? Vadinas, jis tarsi jis garbina, tarsi į jį lygiuoja. O ir dabar didieji nusikaltelėliai turi labai daug gerbėjų. Kodėl žmonės lygiuoja į tuos, kurie sugeba naikinti arba neturi jokios atsakomybės? Tai, matyt, kažkoks dar neįspėtas žmonijos prakeiksmo kodas.

Kalbate apie laikui nepavaldžias ydas. Paklausiu tuomet paties Puškino žodžiais: „Tai ką mylėti ir kuo tikėti?“

Manau, visiems tas klausimas iškyla ir nežinia, ar sugebės kas nors į jį atsakyti, bet galbūt yra tos pirmapradas dorybės, šviesos–tamsos, gėrio–blogio, drovumo pajautimas. Jei visa tai žmoguje išlieka, tada jis,

kad viskas tuo nesibaigia. Jis turėtų nusiraminti ar pasiekti praskaidrėjimą, nes iš naujo įvertina savo gyvenimą. Bet čia jau kiti dalykai. Man svarbiausia kelionė nuo–iki.

Šis „Eugenijus Oneginas“ privers atidžiau suklusti – spektaklyje skambės neįprastas Sergejaus Prokofjevo kūrinių, kuris ilgus metus buvo nugramzdintas užmarštin. Dėl ko pasirinkote šią muziką?

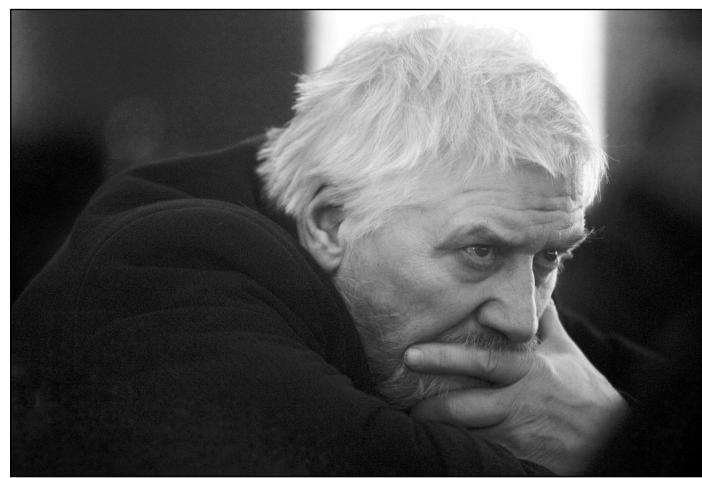
Gal todėl, kad Prokofjevas yra jau kitos epochos žmogus, jo požiūris, emocijos ir asociacijos su Puškino kūriniu kitokios. Ši muzika parašyta vėliau, visai kitoje aplinkoje, kardinialiai pasikeitus ir politinei, ir valstybinei situacijai. Muzika nėra iliustratyvi, ji praplečia patį „Eugenijus Onegino“ tekštą laiko prasme. Galbūt Prokofjevo muzika padės truputį pakiliau ir kitu rakursu pažiūrėti į Puškino tekštą. Tā pati situacija, tie patys personažai, bet jau kitas fonas, kitas santykis: įvykta epocha susidūrimas. Juo labiau kad mes jį statome dabar, tad atsianda dar ir trečias kontekstas.

Esate sakęs, kad patikėti Sergejaus Prokofjevo muziką simfoniniam orkestrui nepavyks dėl finansinių sumetimų. Kokia įtaką sceniniam kūriniui turi finansai ir kaip pakisytų „Oneginas“, jei turėtumėte, tarkime, neribotus finansinius išteklius idėjai įgyvendinti?

Gali, žinoma, apsieiti be kelnių ir eiti prisiadengės tik figos lapu... Aišku, tai būtų visai kitoks kūriniys – aš įsivaizdavau dirigentą kaip pagrindinį personažą. Jis turėtų sugebėti ir dirigoti, ir įtaigiai paskaityt, ir „vadovauti“ tam kūriniui kaip vienitasis muzikinei–poeticinei vizijai. O dabar turime įrašą – tai vėl visai kita situacija.

O kur yra riba, kai menininkui gresia tapti spektaklio biudžeto įkaitu?

Gali būti įkaitas ir turėdamas lėšų, ir jų neturėdamas, bet kai matai, kad dėl kelių litų neįgyvendinsti, kas yra labai svarbu, tada, aišku,

Jonas Vaitkus

D. MATVEJEVO NUOTR.

Jums svarbus šio vaidmens atveju?

Tai galėsiu atsakyti po premjeros. O Eugenijų dar vaidins ir talentinges mūsų aktorius Valentinas Novopolskis. Ju duetas, kai tarno Gijomo vaidmenį atlikis Novopolskis, o Eugenijaus – Grigorijus Gladijas, ir atvirkščiai, bus tarsi dvię patirčių susidūrimas. Eugenijus ir Gijomas turi savo šoko bendrumo: tarpas yra lyg Onegino gyvenimo dvasinės ir kūniškos veiklos atspindys. Gijomą galima pavadinti pūzru. Jis jau nebepasikeičia – nuspėjama ir jo elgsena, ir požūris į bet kokį reiškinį.

Jūs parašytoje sceninėje kūrinių versijoje personažai apie save neretai prabyla ir trečiuoju asmeniu...

Taip, aš nenorėjau keisti Puškinio teksto ir tik stengiausiu, kad tai būtų organiška. O tokis ējimas netgi savo skaičių įdomus: tai tarsi personažo vidinis monologas arba kito žmogaus nuomonė apie personažą. Norisi, kad aktorius sąmoningai suvoktu, kodėl jis turi taip kalbėti, kodel turi egzistuoti tuose trjuose lygmenyse.

Jūs spektakliuose neretai atsiranda mišlingų personažų. Šiek tiek tai – kelios visiems gerai žinomas istorinės asmenybių, kurių įdomumo dėlei, skaitojamas neįvardysime. Kaip šie personažai atsidūrė Jūsų „Onagine“?

Kūrinyje yra Tatjanos sapnas, kuriame aprašytos pasakiškos būtybės. O man pasirodė, kad jos gali būti ir realios, tik supainiotos laikė: vienos jau buvo, kitos dar bus. Tai truputį išplės laiko sąvoką. Tai, kas įvyksta per tam tikrą šimtmetį ar didesnį laiko tarpu, tarsi neturi nei senaties, nei jaunaties ir nuolat grąžina žmogų prie tam tikrų dalykų. Kartais atrodo, kad žmogus nesusivokia, kas yra laikas, atrodo, kad nežino savo istorijos, „malasi“ tame pačiame rate ir kaip aklas šunytis iš čia išeina.

Puškino frazė „Tas, kas gyveno, kas galvojo, negali neniekinti žmonių“ tarsi įremina Jūsų būsimą spektaklį. Kodėl jis Jums svarbi?

Žmogus žmogui nelygu, bet, manau, kiekvienas turėtų atkreipti dėmesį į tą gančtinai skaudū tokio genialaus autoriaus kaip Puškinas parciškimą. Tokių frazių galima rasti labai daug, bet ar susimasto kiekvienas žmogus, išgirdęs tai? Ar tai labiau skepsio apraiška, ar būtent optimizmo ir tikėjimo? Galima ir taip, ir taip suprasti. Kartais liūdesys ir skepsis įkvėpia netapti tuo žmogėnu, kuris nevertas pagarbos, tikėjimo ir žmogaus vardo.

KALBĖJOSI EGLĖ IVANAUSKAITĖ

Pasivaikčiojimas po Annę su Anne

Monika Kalinauskaitė

Sveiki. Aš esu Annės ranka ir rašau Annės recenziją. Negaliu sau leisti šiam tekste būti Kalinauskaitė, nors vis tiek savei neišvengsiu. Mus sieja itin glaudus ryšys, atspausdintas laikraštyje ant ŠMC skaityklos stalo. Labai gražus teksta, tik visiškai išslydės iš rankų – taip jau būna, kai kažkam turi per daug laiko. Vien dėl to, kad tas teksta yra, ši tenka rašyt Annės ranka. Tęskime pažintį.

Pirmasis Annė sukūrė prancūzų rašytojas Maurice'as Blanchot. Teinai aš, Annė, buvau svarbi – mane mylejo pavadinimo „Neapibrėžtasis Tomas“ („Thomas l'obscur“, 1941 m.) herojus. Tame skyriuje, kurį visi skaitėme prieš parodą, aš esu tobula ir... Ne, nesakykite „mirusi“. Teisingai perspėja parodos aprašymas: „Suprask, gyviejį to nesupras, mat jiems negyvas yra miręs, o mirtis yra gyvenimo, o ne nebūties savybė“ (žodžiai kuratoriaus Aurido Gajausko). Išiminkite tai tik vieną kartą ir daugiau nebegalvokite – tiesiog jauskite, kad ir į ką žiūrėtumėte. Viską paaškinsiu.

Kadangi mums įdomi tik nebūtis,

Arturas Bumšteinas, „Užtemimas/Nušvitimas“, 2013 m.

tai ir kai kurių kūrinių dar arba jau nėra. Kai kurie vis sunyks ir atsiras vėl. Aš, Annė, pati sau labai graži. Čia sunėsti visi įmanomi mano padidailai, susijungę darnais, nematomais neuronais. Kai kurie sugavo mano vaiduoklį, kiti rado kūno trupinius ir visi tilpo čia. Mano nebūtis nepaliko vienos pradžiai ir tėstinių, bet pabandyti galime: tegu pirma būna glotnaus stiklo plokštė, kuri sako: „Tu negali manęs perskaičyti“ (Naglis Kristijonas Zakaras,

„Be pavadinimo“, 2013). Tikrai – nėkas, turintis pirštus, negalės. Stiklas skaidrus, tačiau ne kiauras. Ir labai gerai – jis mums palieka tiek galimybų (ne)suprasti, kiek išvardina Vsevolodas Kovalevskis („3600 galimybų suprasti nieką arba nesuprasti visko“, 2013 m.). Galimybės čia suskaičiuotos sekundžių valan-doje tikslumu ir visos telpa senelio žvilgsnyje. Tai toks didelis dalykas, kuris gali būti tik tokioje mažoje nuotraukoje: suskaičiuotos galimybės, valandos, įkvėpimai. Tai ne vienintelis žvilgsnis, kuris jus nulydės. Skaityklos gale Elena Narbutaitė apgyvendino tik vieną ir visai kitokią akį („Gyvulio akies studija“, 2011 m.): šioji ne tik stebi, bet ir stabdo, permasto ir sunaikina save su tik kelmu įmanomu grubumu. Ji labai universaliai ir jau matyta – turbūt todėl, kad visiems kartais praverčia vieną akį turėti ne savo... Nukreipiu ją į kitą gyvūną – Stasio Bunifacijaus „Avi“ (2013). Iškart prisijaukinu: avis kadaise buvo futiliaras, ji nešiojosi pilve instrumentu, o ją kažkas nešiojosi rankose. Avis judina rankeną – turbūt mirksi to paties šeimininko „Šventieisiams“. Štie atkeliavo su visu alto-

rium, tik be vardų ir regalių. Bet nedarykite gyvujų klaidos – šitu šventuju neatpažinsi ir neįvardinsi, kaip ir praeivū be pavadinimo (Antanas Gerlikas, „Be pavadinimo“, 2013). Ant lango projektuojama vi-deogatvė, kurios stebėtojo beveik nėra. Grindinio gyvenimas prateka pro jį ir vėl prasideda iš naujo.

Užsukę pas mane gausiai pasiemsite medžio. Davidas Bernsteinas iš jo sukalė man tvirtas rieškutes („Double Rieškutės“, 2013), o Lina Zaveckytė – trečdalį kūno („1/3“, metai nenurodyti, gal ir nereiki). Aš tylėdama matuojuosi šiuos objektus. Jie man tinka. Jie apibréžia tą pavidalą, kuriuo per atidarymą šoukau visiems virš galvų, lošdama klavišais (Arturas Bumšteinas, „Užtemimas/Nušvitimas“, 2013). Fortepijono derintojas du kartus sudubliuoja klavišus: juodus su baltais ir atvirkščiai). Man atrodo, tada visi labiausiai jutome tai, ką jau minėjau: kaip svarbu, kad dalis manęs baigsis, o dalis dar neprasižėjo. Jei pasiilgsite, galėsite pasimatyti ekslibryje, kurį Valentinas Klimašauskas turėtų surinkti Annės pabaigos proga. Jei pritrūks mano balso, galėsite į ausi įsidėti Antano Domb-

rovskio audiogidą. Būsimos idėjos padeda man išlikti išdidžiai negyvai, neviršti eiliniu lavonu. Kai tik perdėm sumedėjų, iš voko lenda klerkas Pijus ir vėl mokina šokti (Audrius Pocius, „Klerko Pijaus pažadas“, 2013). Voką patariu išsinėsti ir atplėsti namie, kai jau bandysite mane pamiršti – tik taip pajusite nuvarėjusios kavos skoni. Kol kas atsiremkite į stalą. Ant jo guli net dvi žymės, kad kadaise būta ne tik Annė rankų ir lūpų (Laura Kaminskaitė, „Lips (pick up a taxi for an abstraction)“, 2013). Nesuprantu, kodėl visi taip mėgsta baldus (nei man, nei niekam iš tikro jų nereiki). Tačiau istorija mezgas graži ir labai trumpa, tik tiek, kiek išduoda dvi žymės ir pavadinimas.

Išeikite pro kiemą. Užlipkite ant sūpynių (Žilvinas Danys, „Sūpynės“, 2013). Jos baisios, labiausiai dėl to, kad idealiai čia tinka. Baisios sūpynės, bet nuostabus supimosi veiksmas – visiškai neproduktivus, visiškai nieko nekuriantis. Visai kaip aš dabar. Aš, Annė ranka, kuri jus sūpuoja ir išveda iš kiemo. Jei tikrai norite susipažinti, ateikite be vilčių ir vadovėlių. Ateikite ir įsitikite į mane.

Tulžies liejimo čempionas

Paroda „Žiūrėjimas į ugnį“ VDA galerijoje „Akademija“

Monika Krikštopaitytė

Kęstutis Šapoka kuria savo įvaizdį pagal šizofrenijos (ar asmenybės susidauginimo) dėsnius: kaip meno-tarininkas yra gana rimtas ir solidus, užsiangažavęs marginalių tyrejų, siekia praplėsti kanoną ir demonstruoja išsamias Lietuvos dailės žinias, daktaras, leidinio redaktorius; kaip kritikas mėgsta pasitelkti akibrokštus, kaip kuratorius elgiasi įvairiau, dažnai sukuria kokių įdomų įvykių, na o menininko amplia jo įvaizdis yra radikalius, jis garsėja kaip drastiškas nihilistas, per parodiją ir fara užsiimant demaskuojančia tie-sosaka (niekaip neapsisprendžiu, ar tiesosakai reikia kabučių). Todėl Šapokos meniniai veiksmai labai pri-mena nevaldomą vėmulio spazmą.

Jis lyg ypač jautrus, kritinės būklės asmuo ligui stai reaguoja į visas negeroves: kičą, prastą visuomenės skoni, įkyrius laiškus (brukalus), meno sampratas, kurias kiti (ne)mėgsta arba kuriomis manipuliuoja, nes jas mėgsta ta prasto skonio savininkė visuomenė, sistemą sovietinę, posovietinę ir stagnacine, kultūros darbuotojus, kurie turi galią, menininkus ir jų kūrybą, kuri nors gra-mą šlovės gavo ne visai pelnytai arba net per pažintis ir t.t. Galima būtų manyti, kad Šapokos misija yra būti dvasingumo sanitaru, o gal jis – tik tos neteisingos, žiaurios sistemos au-

ka? Tačiau ilgainiu ima atrodyti, kad tai savo iškas (as)meninis mazochizmas, nes taip atkakliai ir astringai kolekcionuoti tai, nuo ko, anot Gintaro Znamierovskio, „galima dvasiškai prisišlegti“, gali tik prie savo kultūrinės traumų karštai prisirišęs veikėjas. Taip sakydama nieko čia nedemaskuoju, su tuo pačiu Znamierovskiu (tandemu) Šapoka tokiomis ir panašiomis praktikomis užsiima jau seniai ir atvira. Tęsia sovietmečiu ypač išvystytos Ezopo kalbos, svaiginimosi absurdur tradicija, o kenčiantis menininkas – apskritai jokia naujiena, paskaitykite kad ir melancholiško Dürerio dienoraštį.

Paroda „Žiūrėjimas į ugnį“ (kuratorius ir pagrindinis autorius – Šapoka, keliems kitiems parodos dalyviams-svečiams su vienu kitu darbeliu buvo skirtas tik antrinimo vaidmuo) turėjo būti lyg ir tokio maloningo pasimaitojimo koncentratas, kuris provokuotu piktą ir nevaldomą (nors ir stengiantis susiturtėti, nes nepadoru, bet todėl dar saldžiau) žiūrovų juoką dėl to, kad rotacijos mechanizmų nekankinamiems institucijų vadovams diagnozuojama di-dybės manija, kad sureikšminamos sovietmečių garsaus skulptoriaus skulptūros (suprask, įrodymas, kad bendradarbiavo – ot naujiena!) ir kitų pasityčiojimų įvairoioms temomis. Ir nors nemažai Šapokos aštriu nagu badomų reiškinų taip pat

vertinu kritiškai, vis dėlto antrame parodos aukšte jau pasidarė kiek nė-jauku. Nebuvau pagalvojusi, kad ir groteskas turi tokį laipsnį, kai tam-pa groteskiškas. Institucijų kritika gali būti ir kažkokiai sveiksnė, sublimuota, pasiūlanti ką nors dar be nuogos irzulio, pavyzdžiu, Juozo Laivio (nuotrauka) „Originalus Vilniaus šiuolaikinio meno centro direktorių Šapokas plaukas“ (2004) arba to paties Šapokos su Benigna Kasparavičiūtė „Baltas sombrero“ (mu-zikinis sveikinimas Šiuolaikinio meno centro direktoriui Kęstučiui Kuiziniui naujos parodos, pristatančios Šiuolaikinį Australijos ir Naujosios Zelandijos meną, atidarymo proga BTV sveikinimų koncerte, 2006). Taip tiesiog paveikiau.

Mano nuomone, pirmas parodos trūkumas yra ryškus tulžies perdo-zavimas, o antras – perskaitymo pro-blemos. Idomu, keli žmonės galėjo suprasti, kad į šią mažytę galeriją Šapoka sukišo pusęs Lietuvos dailės istorijos, tiksliau, jos kertinių taškų (asmenų ir klišių) kritiką, bendros meno padėties analizę ir net komentarus vaizdinio posūkio klausimais? Na, šiuo požiūriu ji niekuo nesiskiria nuo kai kurių ŠMC parodų, skirtų keliems saviems. Tai galima interpretuoti ir kaip priviliumą, nelygu kaip pažiūrėsi.

Neperskaiciusiam istorinių kon-

Kęstutis Šapoka, „Verslininkas savo viloje“. 2008–2012 m.

G. ZNAMIEROVSKIO NUOTR.

galima kikenti iš bjaurių tapetų, ver-slininko, pozuojančio savo interje-re, bukumo, iš drobės su šleikščio-mis aguonomis, kuri, nunešta keli-s metrus į Pilies gatvę, galbūt greitai būtų nupirkta kokio nors turisto na-mams puošti. Atsipalaudouti nu-sprendes žmogus „priec meno“ net cypteltų iš džiaugsmo atpažinęs Čiurlionio kūrinius, tik Šapokos perdyrtus koliažo technika. Beje, šis ciklas man pasirodė žavus, nors taip pat mazochistinio pobūdžio: juos surinkti prieškė autiškai il-gu skutelių klijavimo valandų. Bū-tų labai įdomu apžiūrėti parodą, kur atsidurta visi Čiurlionio kūrybos in-terpretatoriai ir apropijuotojai:

Donatas Jankauskas, Marta Vos-yliutė, Evaldas Jansas, o dabar ir Ša-poka. Čia vienintelis oficialus Lie-tuvos dailės ir muzikos genijus galėtų būti konceptualizuojamas kaip didysis Lietuvos dailės kom-pleksas, metantis iškalbingą šešelį ir besitęsiantis atskartojančioje Edipo dramoje. Kick nerimo sukélé ta jo „Ramybė“...

O man neramu tik dėl to, kad ma-no kritika suveiks priešingai – kaip paplekšnojimas per petį.

Paroda veikia iki gruodžio 7 d.

VDA galerija „Akademija“

(Pilies g. 44, Vilnius)
Dirba pirmadieniais–šeštadieniais 12–18 val.

Raguoliai ir poros

„Jaunojo tapytojo prizo“ finalininkų paroda Šiuolaikinio meno centre

Vidas Poškus

*„Vien tas faktas, kad tapyba gržta (ar išsprūdo) į ŠMC (ne LDS prievolės būdu), jau vertas aptarimo.“
(Iš privataus pokalbio apie „Jaunojo tapytojo prizą“)*

Tad nuo to ir pradėkime. Projeketas „Jaunojo tapytojo prizas“ lyg tas Amžinas žydas – įvykdęs piligrimiškė kelionė ir praėjės pačiomis presižiškiausiomis parodinėmis erdvėmis – Pamėnkalnio galerija (manau, tai viena labiausiai vertinamų Lietuvos dailininkų sajungos galerijų), „Titaniku“ (Vilniaus dailės akademijos ir ploto aspektu tai jau yra šis tas) galop apsistojo ten, kur krypta visų bent šiokias tokias ambicijas puoselėjančią menininkų žvilgsnių ir širdys – i patį Vilniaus Šiuolaikinio meno centro!

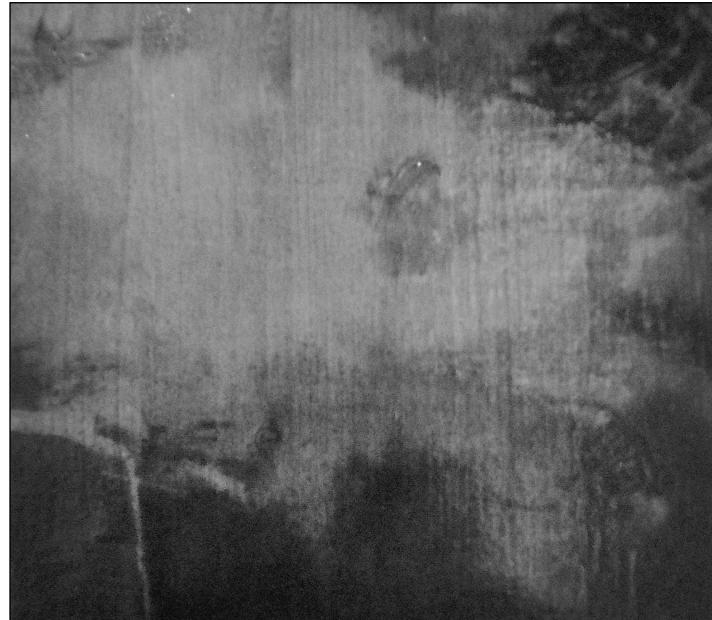
Norėčiau pabūti tuo nelabuoju, kuris euforijos metu perlieja šaltu šaltu vandeniu ir priminti: „Nėra ko džiaugtis, gerbiameji, liko dar „Vartai“ (kuo tikriausias komerciškai orientuoto ūkių meno bastionas) ir „Litexpo“ arba Nacionalinė dailės galerija (ištaigos, verčiančios apstulbtį jeigu ne savo „respublikiniu“ statusu, tai bent imponantiškais masteliais ir ultramodernia architektūra).

Arba galima sudėlioti akcentus ir truputėlį kitaip, klausiant ar, pavyzdžiui – „Vyno dienos“ ŠMC suteikia ypatingesnį statusą ūkių meno menui, ar vynui? Turbūt ir vienam, ir kitam.

Tad ir jaunuji tapytojų pasirodymas ūkių meno centre sustiprina jų pačių pozicijas (bent jau suteikdamas galimybę papildyti savo ilgesnę arba trumpesnę kūrybinę biografiją ne tokiu jau ir antraeiliu įrašu), bet ir apie ŠMC kalbant galbūt ateityje bus prisimenama, jog būtent čia sušmėžavo, tarkim, kokia nors Mykolė Ganusauskaitė ar Rodionas Petrovas.

O šiaip vieta ir dislokacija „Jaunojo tapytojo prizo“ projekte yra svarbus, bet tikrai ne esminis dalykas. Kaip ir antracelis dalykas yra „žvakės prie durų, rimita komisija, raudonasis vynas ir Alina Orlova“ (pacitavau vieno iš organizatorų – Vilmanto Marcinkevičiaus mintis iš pokalbio apie konkursu misiją bei vizijas, kuriomis lyg ir bandytą pasakyti, kad tai yra gana svarbu). Kur kas svarbiau yra galimybė pelnyti raguoli – tai yra patekti į patį dėmesio viduriuką mūsų vargano ir skurdaus (reikšmingų įvykių prasme) kultūrinio gyvenimo rutinoje.

O tas dėmesys pelnomas keliais būdais. Visu pirma, neabejotinai neblogai surežiuota visa ta viešųjų ryšių kampanija. Tai, kad apie kokį nors tapytojų kalba (ir ne tik kalba, bet jis dar ir komentuoja – ir ne bet kas, o tie viskai žinantys anoniminiai komentatoriai) internetinių dienraščių lyderiai (tokie kaip *delfis*) arba virtualių „kultūrkių“ rykliai (turiu omenyje *artnews.lt*) – jau vien tai

Zane Tuča, „Stillness“. 2013 m.

turėtų glostyti jaunujių tapytojų širdis. Gal ne visų jaunujių tapytojų, tik finalininkų, kurių pavardės buvo linksniuojamos, darbai aptarinėjami ar vangiai komentuojami viešojoje erdvėje. Gal ir ne visų finalininkų, o tik tų, kurie yra pakankamai brandūs bent jau žinoti, jog nesvarbu, kaip ir kodėl mini, svarbiau, kad atkreipė dėmesį. Štai kad ir 2010-ųjų laimėtoja Jolanta Kyzikaitė. Neat-skleisiu jokios paslapties – kuluaruose buvo labai smarkiai, švelniai tariant, abejojama jos „vertumu“ būti nominuotai. Na ir kas iš to? Nagi nieko, tiksliau – dar geriau. Antrinių diskusijų ir murmėjimų (žinoma, ir ne tik jų) sukelta bangą pluko šiai tapytojai po platesnius meno vandenis.

Kita vertus, eilinių kartų pabūsiu nenaudeliu ir pasamprautasiu, kad „Jaunojo tapytojo prizas“, kaip ir anksčiau egzistavusios „Bitės meno erdvės“, daugiausia dividendą iš tiesų krauna pačiam šių sumanymų generatoriui ir realizuotuoj – minėjam V. Marcinkevičiū. Net nelabai svarbu – kas dalyvaus, kas laimės ir kas bus tiesiog šiaip sau pastebėtas. Esminiai laurai dygsta ant organizatoriaus galvos. Antai, atkreiptinas dėmesys į tai, kad net tarptautinėje ūkių meno mugėje „Vienna-fair“, kurioje buvo pristatyti jaunieji prizininkai, kaip lygus tarp lygių, kaip jaunas tarp jaunų dalyvavo ir V. Marcinkevičius. Bet kitaip ir būti negali – žmogus, ką nors duodantis, ką nors turi ir gauti. Natūralu. Juolab kad, kaip drėsčiau atkreipti dėmesį, lyginant su kai kurių beveik keliais dešimtmeciai jaunesnių kolegų kūryba, V. Marcinkevičiaus tapy-

ba tick savo plastika, tick konceptualumu yra neabejotinai ir akivaizdžiai jaunesnė.

Bet čia jau nukrypimas į šalį. Iš tiesų, „Jaunojo tapytojo prizo“ atveju daugiausiai laimi patys tapytojai. Svarbiausia tai, kad toks renginys yra, kad jis vyksta ir jam (organizatorių, be V. Marcinkevičiaus – dar ir Julijos Petkevičienės dėka) skiriama pakankamai daug dėmesio.

Kaip svarbiausia yra ir tai, jog šiam renginyje žiūrovui suteikiama galimybė susipažinti su naujausiomis, gaiviausiomis tendencijomis ne tik Lietuvos, bet ir Latvijos bei Estijos tapyboje. Tai esminis šio projekto nuopelnas. Gal ir neverta analizuoti, kuo lietuviška tapybos samprata skirtiasi nuo kitų Baltijos kaimynių. Apie tai šnekėta ne kartą, 2013 metais niekas nepasikeitė. Lietuviai ir toliau, net manipuliuodami fotografija kaip pagrindu potėpio dėjimui, toliau veikia pasamonė ir kaulų čiulpus įsigėrusiā ekspreziviu, ekspresionistinė tapybos samprata. Būtent tokie yra ir šio finalo lietuvių lyderiai mano simpatijų aspektu – Kristina Ališauskaitė, M. Ganusauskaitė, Darius Jaruševičius, R. Petrovas. Na, pirmoji ir paskutinis vis dėlto tick plovinia dažo sluoksnį, tick elegantiškiau bando tepti pačiais šeriais, o vidurinių pora drebia, lieja ir lais to dažus nesvarstydam. Kartais, kai esi sudirges ir nori ko nors aštriau, tai labai padeda. Lygiai taip transą sukelia ir agresyvesnė muzika. Lietuviškoje kolekcijoje viskai būčiau atidavęs už D. Jaruševičiaus kilimą. Beje, jo naudai suveikė ir sterilus kaimyninių baltų kontekstas.

Su fotorealistiškais, intelektua-

liais bei ironiškais (iki absoliutaus nesupratimo) estais, taip pat ornamentiškai dekoratyviaisiais latviais (ak, tos mokyklos, jos niekaip nepaleidžia iš savo globėjisko glėblio! – dekoratyvi išleka net ta žemės krūvelė Klävo Lorio ritinio papédėje) taip pat viskas yra gerai. Ty. – kaip visa da. Nors man, tiesą sakant, nugalėtojo prizą – tuos varganus eurus ir pubuviną atšiauroje Norvegijoje – norėjos tekti ne Zanci Tučai, o neformaliams porininkui (labai jau panašus, tik ne toks formaliai ir konceptualiai išskydės) Ačiui Jakobsonui. Tas jo „NR.III“ – iš juodus žiglės miglų trim ketvirčiais žvelgiantis richteriškai beikoniškas veidas – pasako daugiau nei kakemoniškas, pats dėl savęs, gryna formaliai egzistuojantis rūkelis (turi omenyje verčiamą ar neverčiamą *Stilness*).

A. Jakobsonas atrodo kaip tikras Z. Tučos porininkas – abu juos vienija bent jau monochromu ir tapybinės kalbos conceptualizavimo uždaviniai bei tikslai. Tad (tik ne dalyvui) ir nėra didelio skirtumo, kas laimėjo pirmą, o kas žemesnę vietą. Šioje vietoje, žinoma, dar galima pakalbėti apie tapybos konceptualumo fantomą. Mūsų dienomis bet kuriai tradicinėi meno rūšiai ir šakai atstovaujantys asmenys dažnai nori atrodyti konceptualūs. Tai ir konceptualizuota – abstrakčiomis sąvokomis, koncepcijomis ir idėjomis apreninėja nuogą tos menų karialienės – Tapybos kūnų. „Jaunojo tapytojo prizo“ atveju tai kartais atrodo šiek tiek ir naivai – antai, kaip tas minėtas D. Jaruševičiaus aliejiniai dažais aptapytas vilnonis kiltimas (visa tai lygiai taip pat sekminagai ir smagiai regėtusi ant paprastos drobės – bet tick jau to!). Kažkodėl skulptūrą konceptualizuoti norintys skulptoriai kuria trimatiškus objektus iš natūralios mėsos, grafikai didina estampų formatus ir naudoja daug lozungenų, o tapytojai kurpia ilgus ir nuo vaizdo absoluciūai atsietus pavadinimus bei tapo ant „segzotiškų“ paviršių. Bet tai persergamas dalykas, panašiai kaip vaikiška kiaulytė ar vėjaraupiai... Pamatuotu ir pozityviu dalyku laikytiu tekštinius autorių pasiskymus, komentuojančius jų kūrybines strategijas ir konkretių kūrinių atsiradimo aplinkybes. Ko jau ko, bet racionalaus aiškinimo (ne to miglotu: „Nežinau...“, „Tiesiog taip norėjau...“, „Kalba patys kūriu...“) bent lietuviškoje tapyboje trūksta kaip kokios druskos.

O pradėjus kalbėti apie poras ir

suradus laureatės porininką, automatiškai norisi ieškoti ir daugiau tapytojų porų. Tai nėra taip ir sudėtinga, nes visa ūkių meno centro jaunosios tapybos salės ekspozicija yra sukonstruota būtent tokiu – poravimosi principu (tai, be abejo, ir architektu, ir, svarbiausia, atrankos komisijos darbo rezultatas). Antai Adomui Danusevičiui (tiksliau, ne jam, o jo neaiškios lyties atletams-akrobatėms) į parankę segasi to paties D. Jaruševičiaus naujieji triušiai, naujieji lokiai ir naujoji žirafa su visais kitais priedais. Ir vienur, ir kitur matome fizinio kūno, tikrosios mėsos, žmogiškos ir gyvūninės kilmės, materijos apoteozę. M. Ganusauskaitės peizažas kabiniasi, segasi, tiesiog derlingai poruoja su Paavo Käämbre laukais (taip ir pavadinčiai – „Laukai I“), o toji kuo tikriausia dangaus ir žemės, parko ir pievos, agrokultūros ir natūros sąjunga vizualizuojama išlaissintu potėpių (lyg kokių šiaudų ar bambukų) ir nudrykusiu nutekėjimų pavidais. Arba Elo-Mai Mikelsauros košmariskio scenarijus personažas savo įdėmiu žvilgsniu hipnotizuoją rankas į ji tiesiančią ir gundančią akių mirksniu ir vyzdžių blikais tamsoje švyturiškai šviečiančią R. Petrovo „Animą“. O kur dar į vieną neišraigomą raizginį susipynę Kristinės Kvirkos brūkšneliai ir Mihkleio Maripuu susimulioti dažų plūpsnių – jie vienas kitą papildo kaip tikros priešybės, kaip kuo natūraliausiai *iniavai* ir *janiavai*.

Tad egzistencialiai dailėtyriniai aspektu šis masinis trių Baltijos šalių tapytojų kūrinių „poravimasis“ tiesiog įrodo, kad bendram kultūriniam arealui priklausantioms tapybos mokykloms ir jaunajai generacijai yra būdingi panašūs ir giminingu tikslai ir potraukiai. Vėl paminėsiu tą nelemtą tapybinės kalbos konceptualizavimo poreikį ir kultūros archetipų apro priavimo (na gerai – pavadinkime tai paprastai – suasmeninimo ir užvaldymo) siekiams. Ir to konstatavimas, t.y. tapybinės būklės čia ir dabar įvardijimas, yra kitas svarbus ir reikšmingas „Jaunojo tapytojo prizo“ nuopelnas.

O žvelgiant kur kas paprasčiau, vienas šalia kito į poras besijungiantys tapytojai, besirungiantys dėl skanaus ir viliojančio raguolio – prizo (pastebėjimo, įvertinimo, naujų perspektyvų tariamo ar tikro atsiradimo) iš dalies primena kuo tikriausiai televizinių šou, tą, kur paprastai taip pat poromis šokama, dainuoja, čiuožiama ar kitaip kvailiojama. Tokie pramoginiai renginiai (nesvarbu, kad ir jylkti į akademinių konkursų toga), kaip jau yra susiklostę, egzistuoja ir yra vertingi patys dėl savęs, bet kartu suteikia daug intrigų žiūrovams bei satisfakcijos dalyviams. Tai ir yra didžiausias šio vyksmo raguolis, t.y. prizas.

Paroda veikia iki sausio 19 d.
Šiuolaikinio meno centras (Vokiečių g. 2)
Dirba antradieniai–sekmedieniai 12–20 val.

Ekspozicijos fragmentas

J. LAPENIO NUOTRAUKOS

Trumpas Cassaveteso žodynėlis

„Skalvijoje“ – Johno Cassaveteso retrospekyva

Gruodžio 6–15 d. „Skalvijoje“ vyks tradicinė žiemos retrospekyva. Šiemet ji skirta vienai JAV neprieklausomojo kino legendų Johnui Cassavetesui (1929–1989). Bus parodyti šeši režisieriaus filmai: „Šešėliai“ („Shadows“, 1959), „Veidai“ („Faces“, 1968), „Paveikta moteris“ („The Women Under the Influence“, 1974), „Kinų bukmekerio nužudymas“ („The Killing of a Chinese Bookie“, 1976), „Premjera“ („Opening Night“, 1977) ir „Meilės tēkmės“ („Love Streams“, 1984).

Aktorius

Aktorius visada buvo Cassaveteso filmų centras. Filmovimo aikštėje režisierius valandų valandas reperduodavo su aktoriais, norėjo, kad jie susitapintų su personažais ir vaidintų spontaniškai, kad „kamera juos įsimylėtų“. Tačiau nors Cassavetas ir siekė, kad aktoriai imпровizuotų, jis nepalikdavo jiem visiškos laisvės.

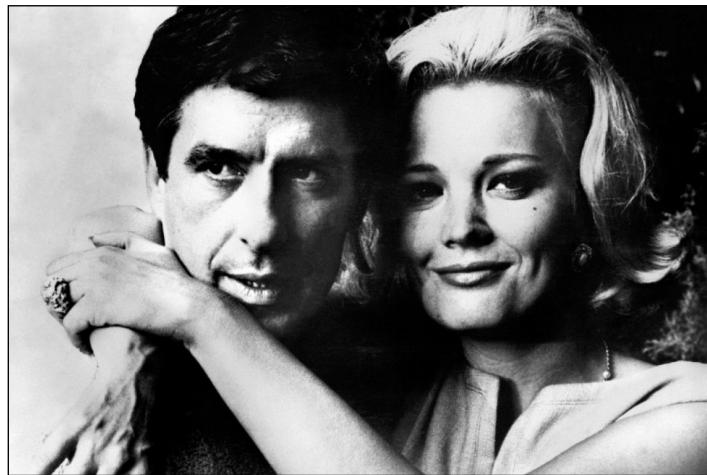
Cassavetas dar mokykloje susidomėjo vaidyba, pradėjo studijuoti mediciną, bet baigė literatūros studijas ir Amerikos dramos meno akademiją. Cassavetas vaidino teatre, televizijoje (tik 1953–1956 m. sukūrė per 80 vaidmenų) ir kine, kur debiutavo 1951 m. Williamo Wylerio filme „14 valandų“, bet atkreipė į save dėmesį Dono Siegelo „Nusikaltimo gatvėse“ (1956).

Iš graikių šeimos kilusiam Cassavetesui dažnai buvo siūlomi europiečių vaidmenys. Sėkmingas serialas „Džonis Stakatas“ ne vieniems metams jį pasmerkė italių mafiozų vaidmenims. Vienas garsiausių jo vaidmenų – pagrindinės herojės vyras Romano Polanskio filme „Rozmarini kūdikis“ (1968). Cassavetas nereitai vaidindavo ir savo filmuose.

Didžioji Cassaveteso aistra buvo teatras. Kartu su žmona Gena Rowlands 6-ojo dešimtmecio pradžioje jie įkūrė aktorių mokyklą Niujorke „Variety Arts Studio“. Mokiniai buvo ugdomi Konstantino Stanislavskio metodo dvasia, akcentuojant aktoriaus ir personažo santykį, pirmenybę teikiama improvizacijai ir grupiniams darbui. Po truputį atsirado ir Cassaveteso teatras. Debiutinio filmo „Šešėliai“ aktoriai – iš šios trupės.

Alkoholis

Cassavetas mirė būdamas 59-erių. Mirties priežastis – ilgalaikei alkoholizmo sukelta kepenų cirozė. Cassaveteso kūrybos tyrinėtojai dažnai klausia, kaip ši priklausomybė paveikė režisieriaus kūrybą. Būdamas ištikimas Stanislavskio mokinys, Cassavetas tikėjo, kad tiesa gimsta iš intensyvaus savęs pažinimo, kad reikia nebijoti giliinti į save. Toks keliais ilgas, bet alkoholis dažnai gali būti jo pradžia. Tai auto-destruktyvus metodas, bet 1999 m. dokumentiniame filme apie Cassavetas nuskambėjusi frazė: „Rizi-kuoti viskuo, kad išreikštum viską“, jam buvo pasiteisinimas.

Jonas Cassavetes ir Gena Rowlands

Filmo „Vyrai“ herojai – trys vedyvrai (juos suvaidino Cassavetas, Benas Gazzara ir Peteris Falcas) – skrenda į draugo laidotuvės, o po jų geria ir kalba, geria ir kalba, kol išlieja visą tiesą apie savo gyvenimą. Šis filmas – vienas tiksliausiu kino pasakojimą apie tai, kas yra vyriškumas.

„Premjeros“ finale mirtinai girta pagyvenusi aktoriė Mirtl iš tikrujų nugalėti kitus aktorius, dramaturge, režisierių, žiūrovus, laiką ir net mirtį. Cassavetas aktorius scenoje kick-vieną kartą iš naujo įtvirtina save. Jis nieko nelaimi, bet ir nepralaimi. Šią paradoksalią situaciją Cassavetas apibūdino taip: „Finale Mirtl nieko negauna, tik savo laimę.“

Gena Rowlands

Pagrindinė daugelio Cassaveteso filmų aktoriė buvo jo žmona Gena Rowlands (g. 1930). Cassaveteso filmuose ji sukūrė tris savo didžiausius vaidmenis kine: „Paveikta moteris“, „Premjera“, „Glorija“, jie atneše jai pripažinimą ir daugybę apdovanojimų. Tie filmai – apie sudėtingą moters padėtį šeimoje ir emancipacijos būtinybę. Geriausias pavydys – „Paveikta moteris“, kuriam sakurti Cassaveteso ir Rowlands šeima užstatė savo namą. Čia Rowlands vaidino namų šeimininkę Mabelę. Ji ir vyras statybininkas Nikas – višķos priešingybės: ji impulsyvi, trykšta energija, jis – valdingas, uždaras; vyras neramina žmonos neurozė. Netradicinė šeimos moteris galiausiai neišveria šeimyninių dramų ir palūžta.

Šie filmai dažnai buvo kuriami be jokio išankstinių scenarijaus, nukrypstant nuo tradicinių kino taisykių. Tačiau jie buvo nepaprasti tikri, intymūs ir šilti. Galima sakyti, kad visi Cassaveteso filmai yra apie santykius. Pirmiausia apie santykius tarp vyro ir moters. Todėl dažnai jo filmų herojais tampa poros. Santykų chemija – jo kino pagrindas.

Gerbėjai

Tarp Cassaveteso talento gerbėjų – Jimas Jarmuschas, Aki Kaurismäki, Larsas von Trieras, Pedro Almodóvaras, Kar-Wai Wong. Cassavetas padarė didžiulę įtaką vienai 8-ajame dešimtmetyje į kiną atėjusiai amerikiečių režisierų kartai, Martinas Scorsese vadino jį savo

mokytoju, asmeniškai kviesdavo į savo filmų premjeras.

Įtakos

Didžiausiu visų laikų kino režisieriumi Cassavetas laikė Franką Caprą. Jis žavėjosi Capra, nes savo filmuose šis rodė „grožį žmonių, kurie dar turi vilties ir orumo, kad ir iš kokios aplinkos būtų kile“. Cassavetas taip pat imponavo Carlas Theodoras Dreyeris (norėjo net kartu kurti filmą) ir italių neorealista.

Holivudas

Cassavetas pasirašė kontraktą su „Paramount“ studija, iš Niujorko kartu su šeima persikelė į Beverli Hilsą. Bet tai, kas turėjo tapti jo karjeros kulminacija, virto pralaimėjimu, nes Cassavetas buvo nepriimtinai Holivudo gamybos procesas, reikalaujantis tikslaus scenarijaus, filmo žanro apibrėžimo ir t.t. Jis nesugebėjo integruotis į tokią gamybos sistemą. Holivudo sakurtas Cassaveteso filmas „Vaikas laukia“ (1962) pasakojo apie autizmų sergančius vaikus. Jo prodiuseris – vienas garsiausių to laiko režisierų Stanley Krameris permontavo dalį filmo, tačiau Cassavetasui atrodė, kad dėl to jo kūrynis neteko autentiškumo, tapo konvencionalus ir diaktiškas. Todėl Cassavetas atsisakė kitų Holivudo pasiūlymų ir grįžo prie ankstesnio filmo kūrimo metodo – ieškoti tioses filmavimo aikštėje, be jokių išankstinių nuostatų. Režisieriaus kūrybos žinovai tvirtina, kad filme „Kinų bukmekerio nužudymas“ rodomi mafijos nariai – Holivudo prodiuserių portretas.

Kūnas

Svarbiausia išraiškos priemonė Cassaveteso filmuose yra kūnas. Tai, ko personažas negali pasakyti žodžiais, dažniausiai išreiškiama aktoriūs judesiui. Didžioji „Paveikta moteris“ dalis remiasi filmo herojės Mabelės istorika gestais, jos kūnas išreiškia moters jausmus, troškimus, neviltį. Kūnas Cassaveteso filmuose yra ir bendravimo būdas. Personažai dažnai apsilabina, liečia vienas kitą, net mušasi. „Veidų“ herojus Četas bando atgaivinti migdomujų prisigėrusią Mariją nešiodamas ją, imdamas ant rankų, šokdamas. Cassaveteso personažai trokšta prisilitim, juos provokuoja.

Pinigai

Už kitų kūrėjų filmuose ir televizijos pastatymuose suvaidintus vaidmenis gautus pinigus Cassavetetas kūrė savo asmeniškus novatoriškus filmus. Jie buvo filmuojami šeimos arba draugų, pažįstamų namuose, vaidindavo draugai aktoriai, šeimos narai, neprofesionalai. Kartu su žmona iš jo filmuose dažnai vaidinėsi Peteriu Falku, jie patys rūpinosi filmų planiniu, važinėjo po šalį, įtikinėdami kino teatrų savininkus rodyti šiuos neįprastus amerikiečiams filmus.

Premjera

Šis filmas režisieriaus karjeroje užima ypatingą vietą. Cassavetetas yra sakęs, kad norėjo sukurti filmą „apie žmogaus reakciją į senėjimą; apie tai, kaip nugalėti, kai žavesys jau nebe tas kaip anksčiau, kai nėra ankstesnio pasitikėjimo savo sugebėjimais ir savimi“. Asmeniški apmąstymai apie senatvę čia susi- pina su svarstymais apie aktoriaus vaidybos esmę, apie ribą, skiriančią teatrą ir gyvenimą, kūrybos prigimtį. Cassaveteso kūrybos tyrinėtojas Ray'us Carney sako, kad „Premjera“ – tai „filmas apie mūsų teatrališkumo jausmą ir apie tai, kaip jis gali mus užvaldyti; kaip mes galime apsirikioti dėl kokia nors menkinke, o paskui tai ir nesuzinoti, kad būtent už tą menkinkej ir kaunamés“.

Filmo herojė Mirtl (Gena Rowlands) jau per keturiasdešimt, ji vaidina pagyvenusios dramaturgės pjesėje „Antra moteris“ (suprask, antraplanė ir antranarūšė). Spektaklis nejudą išvictos. Dramaturgė tvirtina, kad nesiseka, nes Mirtl nenori pripažinti savo amžiaus. Mirtl atkerata, kad tiesiog pjesė „nedirba“. Jos kova už savo požiūrį – istorija per rengties ir alkoholis. Aktoriė netroksta amžinos jaunystės, ji trokšta grįžti į tuos laikus, kai buvo jauna ir „jausmai buvo beveik paviršiuje“. Tik tokio ryšio su pasaule jai reikia, bet būtent tokias apnuogintas emocijas visą gyvenimą filmuose ir norėjo rodyti Cassavetas.

Spontaniškumas

Cassavetas nuolat ieškojo spontaniškumo: „Viskas filmė turi būti įkvėpta akimirkos.“ Jis skatinė improvizuoti ne tik aktoriūs, bet ir techninius darbuotojus. Jo filmavimo aikštėje nebūdavo jokių išankstinių planų ar grafikų. Kad aktoriūs galėtų judėti laisviau, buvo filmuojama keliomis kameromis. Dažniausiai tai buvo rankinės, nedidelės kameromis.

Stilius

Cassaveteso tikslas buvo „su kamera jeiti į gyvenimo srove“. Jo filmuose siužetas niekad nebuvò svarbiausias. Filme „Kinų bukmekerio nužudymas“ gangsteriai bando priversti jiems išskolinus naktinio klubo savininką pašalinti trukdantį nusikaltėliams kinų bukmekerį. Herojus kankinasi, nesiryžta. Filme „Meilės tēkmės“ kruopščiai analizuojami

vienas kitą mylinčių brolio ir sesers santykiai. Jau debiutiniuose „Šešėliuose“ Cassavetetas bandė kurti filmą ties vaidybiniu ir dokumentinio kino riba. Jis yra prisipažinęs, kad norėjo sąmoningos improvizacijos: „Gana pataikauti žūrovui, prodiuserių diktatūrai, eskapizmu ir realizmo ignoravimui kuriant personažus.“

Cassaveteso herojai – amerikiečių vidurinioji klasė. Režisieriai domino jų kasdienybę, tačiau jis – ne sociologas ar ideologas. Cassavetės domino šių žmonių jausmai, silpnybės, šeimyninis gyvenimas, neįtikimybė, draugystė.

„Šešėliai“

„Šešėliu“ sumanytas gimė 1956-aisiais, tačiau visas mažo biudžeto filmas buvo improvizuojamas filmuojant 16 milimetrų kamerą, natūraliuose interjeruose ir Niujorko gatvėse, o tai užtruko net keliolika mėnesių. Filme svarbiausia improvizacija, nes Cassavetetas siekė ne pasakoti istoriją, o fiksuoti asmenybes, „gaudyt“ gestų ir veiksmų tiesą, parodyti, kaip tie veiksmai atsiranda iš žmogaus psychologijos ir konkretių situacijų. Pagrindinių vaidmenų aktoriams išsitiesis taškas buvo kelias sakiniai apibūdinti jų herojų charakteriai ir padėtis visuomenėje. Ji ypatina, nes du broliai ir sesuo yra mulatai. Hju – tamsesnis, jis geriau suvokia situaciją ir todėl kupinas kompleksų. Jis jaučiasi „baltųjų“ pasaulio priešas. Benis – šviesesnis, jis nori balansuoti tarp dviejų odos spalvų pasauly, Lelia atrodo kaip baltoji. Ji viliasi, kad pavyks išvengti „spalvotosios“ žmės ir įsimyli baltaji vaikina. Viskas klostosi gerai, kol Tonis sužino tiesą.

Iki šio Cassaveteso filmo niekas JAV vaidybiniame kine nekūrė tokių laisvo pasakojimo. Didžiausia filmo vertybė yra jo autentiškumas. Jis atsiranda iš aktorių vaidybos, kasdienybės fiksavimo ir tiesiog virtuoškai pertekliamos naktinio Niujorko atmosferos. Pirmoji filmo versija buvo parodyta 1958-ųjų gruodį ir tapo labai populiaru kino klubuose. Vienu pirmųjų filmo gerbėjų ir gynėjų tapo Niujorko žurnalo „Film Culture“ kritikas Jonas Mekas. Visame pasaulyje pripažinimo sulaukęs variantas atsirado vėliau. Jis ir atvėrė naują epochą amerikiečių kine, o Cassavetesui – ir Holivudo vartus.

Taims aikštė

Niujorko Taims aikštėje vyksta finalinė „Šešėliai“ scena. Niujorke gimus Cassavetesui miesto aikštės ir gatvės buvo sudedamojį jo filmu dalis. I Taims aikštę jis sugržo filmuoti „Premjeros“ ir „Glorijos“.

Vaikai

Rowlands ir Cassavetesa užaugino tris vaikus – Nicką, Alexandrą ir Zoę. Visi trys dirba kine. Nickas tapo gana žinomu režisieriumi.

PARENGĖ Ž. P.

Nesikreipkite į šarlatanus

Krėsle prie televizoriaus

Kuo didesnis visuomenės netikumas ir baimė, tuo labiau jai reikia įvairių burtininkų, parapsichologų ir šamanų, – teigia kultūrologai. Kuo primityvesni politikai, tuo intensyviau jie siekia „paprastų žmonių“ (idomu, kodėl ne tiesiog žmonių?) pritarimo, – pridurčiau aš. Kai politikai aiškina, kad uždaryti Pirmajį Baltijos kanalą buvo teisinga, siūlau jems pasiūrėti, ką tas kanalas rodo dabar. Toks įspūdis, kad nuo ryto iki vakaro jis transliuoja įvairius vadinamujų parapsichologų šou. Taip ir noriu paklausti tų garsiai rėkiančių apie rusų propagandos grėsmę asmenų, ar dabar jau esate patenkinti? Ir pradedu įtarti, kad jie patys žūri pasakojimus apie raganas ir nuo visų ligų gydančius „parapsichologus“.

Esu iš tos kartos, kuri tikėjo, kad net šiuolaikinį pasauly galima suprasti. Kitas klausimas, ar jis galima pagerinti. Įtariu, kad meksikiečių režisierius Alejandro Gonzálezas Iñárritu sau užduoda panašius klausimus. Tačiau jo filmai sukelia prieštaringus jausmus. Vieniems – ašaras, kiti linkę režisierių kaltinti tiesiog pigia pažemintųjų ir nuskraustytųjų temos eksplatacija.

Prieš kelerius metus Barselonoje Gonzálezas Iñárritu sukūrė filmą „*Biutiful*“ (BTV, 9 d. 21.30), kuris pasakoja apie paprastą vyra, kasdien sprendžiantį sudėtingus žmogiškumo klausimus. Išskyrės dviejų vairukų tévas Uksbalis gyvena ne turis-

„*Biutiful*“

tus savo spindesiu apgaubiančioje Barselonoje, o šešelinėje jos pusėje. Čia režisierius koncentruoja vieną mūsų civilizacijos siaubus – fininius, socialinius, egzistencinius.

Teisėtvarkai Uksbalis yra nusikaltėlis, nelegaliems imigrantams – angelas sargas. Tačiau ir angelai kartais serga, o Uksbalis serga nepagydoma ir ruošiasi mirti.

Kad ir kaip vertintume filmą, pagrindinį herojų suvaidinęs Javieras Bardemas nusipelnė tik susižavėjimo. Beje, dėl šio vaidmens jis atsisakė kita – Oliverio Stone'o „Volstryte“, ir, manau, teisingai pasielgė, nes kairuolis Stone'as paskutiniu metu tik spekuliuoja gražiomis idėjomis.

Amerikiečių kine tokie spekuliantai visada domino Sydney'ų Luometą (1924–2011). Jis sukūrė per 40 filmų, bet visi geriausiai žinojo teisminę dramą „Dvylikai įtūžusių vyriš-

kių“ (1958). Ji man iki šiol yra vienės tų filmų, kurie rodo, kaip svarbu norčių suprasti žmogų ir jo pasauli.

Ateinantį ketvirtadienį (12 d. 21.30) BTV parodys priešpaskutinį režisierius filmą „*Pripažinkite manę kaltu*“ (2006). Tai taip pat teisminė drama ir dar paremta tikrais įvykiiais. Filmo herojus – mafozas (Vin Diesel), kuris pačiamė ilgiausiai ir skandaliniuose JAV teismo procese gynė save pats, atsiaskęs advokatų pagalbos. 9-ojo dešimtmečio pabaigoje jis dirbo vienai mafijos šeimai. Pradėjęs rizikingą ir nenuspėjamą dvikovą su valdžia, šis ižūlus, bet humoro jausmu apdovanojas tipas atves teismą iki absurdoo, privers faktus liudyti prieš kaltintojus ir paskelbtį šokinuojantį verdiktą. Lietuvoje kai kurie teismai taip pat tēsiasi absurdiskai ilgai ir

paralelės su filmu neišvengiamos, bet, tikiuosi, 125 minučių trukmės filmas Jūsų neužmigdys.

Esu aistringas skaitytojas, todėl visada žiūriu filmus apie rašytojus. Craigis Rosenbergas 2006 m. filmo „*Prieblanda. Gyvenimas po mirties*“ (BTV, 7 d. 23.50) herojė – rašytoja Reičel (Demi Moore) – niekaip negali atsigauti po penkerių metų sūnelio mirties. Praėjus metams po jos, Reičel nusprendžia vėl rašyti. Todėl persikelia į namą tolimate žvejų kaimelyje. Tačiau čia prasideja įvykiai, kurie sukelia siaubą ir vietos gyventojams, ir rašytojai.

Luiso Bardejo filme „*Naujoji dukra*“ (TV3, 7 d. 23.35) rašytojas Džonas (Kevin Costner) po sunkių skyrybų pasiima abu savo vaikus ir persikelia į tolima kaimą Pietų Karoliną. Jis tikisi pradėti gyvenimą iš naujo. Tačiau netrukus vyresnioji dukra Luiza (Ivana Baquero iš „*Panno labirinto*“) užsisklendžia savyje, o šeimoje prasideda keisti dalykai.

Suprantama, kad panašūs filmai, nors ir naudoja siaubo kino motyvus, kalba apie kūrybą, jos atsiradimą iš kūrėjo baimių ir išgyvenimų, tad siaubas dažnai yra tik vidinės partities metafora. Romano Polanskio filmo „*Vaiduoklis*“ (TV1, šiandien, 6 d. 23.35) herojus rašytojas (Ewan McGregor), apsiėmęs parašyti garsaus politiko autobiografiją, iš tikruju atsiduria pavojuje. Mat jis pabando aiškintis su politiku (Pierce Brosnan) susijusias paslapčius ir jo gy-

venimo „baltas dėmes“. „Vaiduoklis“ jau pristatinėjau ir nenoriu kartotis, bet labai mėgstu šį meistrišką, aliužių į Hitchcocką kupiną psychologinį trilerį. Polanskis atskleidžia šių dienų politikos esmę ir net savaip gal yra pranašiškas.

Matyt, pranašiškas ir kitas svarbus šios savaitės filmas – Neillo Blokampeno „*9-asis rajonas*“ (LNK, 11 d. 22 val.). Režisierius imituja dokumentinio filmo, kuriame apie netoliāmą pracių kalba specialistai, politologai, sociologai, įvykius komentuoja žinių laidų intarpai, stilii. (Beje, JAV „9-ajį rajoną“ reklamavo plakatai įvairose viešose vietose, kuriuose buvo parašyta, kad tai – tik žmonių gyvenamos zonas ir pasirodžius ne žmonėms reikia skambinti telefonu 866 666 6001.)

Filmas pasakoja apie tai, kad 1982-aisiais į Žemę atvyko ateiviai iš kosmoso. Ateiviai laivas pasirinko Pietų Afrikos Respubliką, Johannesburgą. Laivas kabo virš miesto tris mėnesius, paskui paaškėja, kad ateiviai yra išsekę ir jems reikia pagalbos. Ateiviai yra pabégėliai iš savo planetos.

Tiesiai po kosminiu laivu įkurdinamas 9-asis rajonas – getas, kuriame gyvena atvykėliai, laukiantys pasaulinės bendruomenės sprendimo, ką su jais daryti. Sprendimo teks laukti ilgai.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Lietuviai gali blogiau

Nauji filmai – „Moterys meluoja geriau“

Živilė Pipinytė

Mačiau daug blogų filmų. Mačiau daug blogų užsienietiškų ir lietuviškų filmų. Tačiau paskutiniai metais tik lietuviai sugeba kurti daug blogesnius už visus užsieniečius filmus. Neįtikėtina, bet tiesa. Sugebame daug blogiau.

Mačiau daug nevykusių scenarių, ir tik retas iš jų sugeba taip ne nuosekliai dėlioti filmo pasakojimą iš prieš tai jau šimtus kartų matyti siužetų nuotrupą. Kaip popierines lėlės tokie scenaristai stumdo po neskoningus interjerus taip pat ne kartą matytus lėkštus personažus – sučių verslininką, kvailą jo parankinių, dar kvailesnę verslininko žmoną – kūningą blondinę ir plėšrią jo meilužę, suktą žmonos draugę, dienas leidžiančią kosmetikos kabinete arba prie ezero, Marijų Mikutavičių, korumpuotus policininką, valdininką ir teisėją, alkoholiką rusą automechaniką, perbrendusį mamos sūnelį ir t.t. ir pan. Bet retas scenaristas tiki, kad žmonės gyvena tik tam, kad dulkintusi ir darytų pinigus.

Mačiau daug prastų režisierius, bet tik vienetai yra tokie anemiski, taip mėgsta filmuoti turtuolių namuose ir viešbutyje prie Galvės ežero, katastrofiškai nemoka pasakoti, nesugeba kurti filmo atmosferos, dirbtį su aktoriais ir iš visos sudėtingos kino kalbos gali ištarti tik du garsus: „a“ ir „b“, t.y. būtinai beveik kickvienamė kadre susodina (arba suguldo) personažus (ant sofų, lovų, kavinių kėdžių ir fotelių) ir tariamai įtemptą veiksmą „permuša“ visiškai beprasmiškais stambiais planais (pavyzdžiu, lašančio čiaupo).

Nežinau, kas dar sugeba taip klaidžioti ir pasiklysti tarp trių žanrų – papročių komedijos, filmų apie banditus ir romantinės meilės istorijos. Užtat kickvienamė kadre reklamuojamas koks nors lietuvių liaudžiai naudingas produktas ar paslauga: mineralinis vanduo, kava, piceriai, taksi firma ir t.t.

Mačiau daug netalentingu aktorių, bet tik kai kurie iš jų sugeba paprastą buitishką frazę tarti ilgai ir reikšmingai lyg priešmirtinį Fredros monologą; energingai gestikuliuoti vairuodami mašiną; nuolat isteriškai šaukti ir rėkti, kai tą patį tekstą galima pasakyti pusbalsiu; pabrėž-

tinai demonstruoti savo krūtis, kotas ir sėdmenis bei tatuuruotes. Mačiau daug pasipūtusių lyg ožiai televizijos žvaigždžių, kuriuos nemoka vaidinti, bet tik nedaug yra įsitikinusių (įsitikinę), kad juos pamatę žiūrovai iškart taps laimingesni.

Mačiau daug triukšmingų filmų, kurių garso takelis primena nesibaigiančią kakofoniją, bet tik retame visą laiką skamba muzika, pasiskolinta iš LRT ar BTV pageidavimų koncertų.

Mačiau daug silpnų, paliegusių, bejėgių, bespalvių, visiškai nejuokingų ir nejaudinančių filmų, bet dar neteko matyti tokio, atsiraštant, savieiklinio televizijos klojimo teatro, kuris pasipūteliškai vadintuose filmu. Šyvakar pažiūrėjau „Moterys meluoja geriau“.

P.S.

Parašiusi tekstą atsidariau elektroninį paštą ir ten radau džiugų kino apžvalgininko Edvino Pukštost laišką. Jis neintymus ir skirtas ne tik man, ir dar – apie tą patį filmą, todėl ir pacituosiu, kad demokratiskai būtų pristatyta ir kita – tautos nuomonė (kalba netaisyta, – red. Past.):

„Labas (istorinis) vakaras!

Šiandien vėl išaušo pirmadienis, perrašantis Nepraklausomos Lietuvos kino industrijos istoriją. Pirmą kartą šiemet trečių dienų savaitsgalio bendrosios pajamos viršijo 1 mln. Lt. Prie šio pasiekimo svariausiai prisidėjo rekordiškai startavusi Alvydo Šlepiko režisuota romantinė komedija MOTERYS MELUOJA GERIAU. KRISTINA. Atsiverski te lapkričio 29 – gruodžio 1 d. kino savaitsgalio topą ir įsitikinsite, kad į nacionalinio kino rinką atėjo naujas, ambicingas ir ypač stiprus žaidėjas, kuris į kino teatrus atvedé milžinišką būrį naujų žiūrovų.

Pamačiau rezultatus ir visai neabejoju, kad po metų, o galbūt ir anksčiau sulauksite MOTERYS MELUOJA GERIAU tėsinio.

Bet kol kas patyrinėkime, ką per tris premjeringes dienas nuveikė KRISTINA. 637104 Lt pajamos ir 42562 žiūrovai skamba fantastiškai ir neįtikėtinai, tačiau tai jau yra oficialiai užfiksuoja realybę.

Dar nė vienam filmui nepavyko startuoti surinkus daugiau 600 tūkst. Lt Lietuvos kino rinkoje.

MOTERYS MELUOJA GE-

RIAUK. KRISTINA tampa absolūciai pirmu lyderiu pagal surinktas pajamas per trejų dienų savaitsgalį ir rezervuoja sau trečiąją vietą pagal parduotus bilietus, nes lietuviškai dubliuoti animaciniai nuotykių SIMPSONŲ FILMAS (53714 žiūrovų) ir MADAGASKARAS 2 (45537 žiūrovai) debiutavo gausesnės auditorijos akivaizdoje.

Lietuviškų filmų grupėje MOTERYS MELUOJA GERIAU aplenkė pirmūnus TADAS BLINDĄ. PRADŽIA (509908 Lt pajamos ir 37945 žiūrovai) ir VALENTINAS VIENAS (438459 Lt pajamos ir 29842 žiūrovai), tad nuo šiol turėsi me naujus nacionalinio kino rekorbus, kuriuos jau netrukus mėgins šturmoti Donato Ulydo naujame tinė komedija KAIP PAVOGTI ŽMONĄ ir Emilio Velyvio komiškas veiksmo trileris REDIRECTED/UŽ LIETUVĄ!

P.P.S.

Lieka tik pakelti taurę, pasveikinti visus su istorine lietuvių nacionalinio kino pergale ir laukti naujų reikordų.

Ž. P.

Parodos	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija nuo 6 d. – paroda „Siūlau naują pasaulį. Vito Luckaus fotografijos retrospektiva“ Paroda „Vaizdų vieta“ (Lietuvos fotografija iliustruojuose žurnalose XX a. 7–8 dešimtmečiais) „90x60. Lietuvos fotografijos parodų plakatai. 1970–1987“	Oslo namai <i>Mindaugo g. 27</i> iki 11 d. – Godos Gontytės paroda „Nesamas“
Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2</i> Davido Maljkovičiaus paroda „Naujos reprodukcijos“ Paroda „Jaunojo tapytojo prizas 2013“ Paroda „Agentūra. Veikėjų kuriamas scenarijus“ iki 13 d. ŠMC skaitykloje – paroda „Anne“	Galerija „Šofar“ <i>Mėsiniu g. 3A/5</i> nuo 13 d. – Jelenos Blizninės tapyba
Modernaus meno centras <i>Literatų g. 8</i> Tomo Ivanauskio personalinė fotografijų paroda „Paminklų akimis“	KAUNAS
Galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> Keštūčio Grigaliūno paroda „Baseinas“	M. Žilinsko dailės galerija <i>Neprikalauomybės a. 12</i> Kauno bienalė „Unitekstas“: Patricios Piccinini (Australija) paroda „Nematomą Saulę su mumis“, Gao Yuan (Taivanas) paroda „Naujoji epocha“, Monikos Žaltauskaitės-Grašienės ir Bronės Neverdauskienės paroda „Absoliuti lygibė“ Modrius Tenisonas (Latvija), Armando Strazdas (Latvija), Vytauto Tumėno interaktyvus projektas „Laimos tinklas“ Paroda „Pusryčiai ant žolės. Europos modernizmo grafikos darbai iš Lietuvos muziejų rinkinių“
Meno projekto erdvė „Malonioji 6“ <i>Malonioji g. 6</i> Donato Jankausko (Duonio) paroda „Nejvykė projektai“	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Kauno bienalė „Unitekstas“: Jaunųjų menininkų paroda Linos Jonikės paroda „Reversinės trajektorijos“ Giedrės Kriaucionytės paroda „Sufomatuota“ Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės paroda „Išardymai“ Keštūčio Grigaliūno interaktyvus projektas „Marginimas“
Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> Paroda „Mindwalk“ (kuriinė iš privačių šiuolaikinio meno kolekcijų)	A. Žmuidzinavičiaus kūriniai ir rinkinių muziejus <i>V. Putvinškio g. 64</i> Kauno bienalė „Unitekstas“: Scenografo, grafiko ir tapytojo Ramazano Krinicko (1904–1983) bei skulptorės Natalijos Luščinaitės-Krinickienės (1903–1998) paroda „Šimtmiečių prabėgus...“
„Prospekto“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus fotografijų paroda „Ne/ta vieta, ne/tas laikas“	Keramikos muziejus <i>Rotušės a. 15</i> Konstancijos Dzimidavičienės paroda
Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Paroda „5x5x5. Keramika be ribų“	Adelės ir Pauliaus Galaunių namai <i>Vydūno al. 2</i> Mildos Mildažytės-Kulikauskienės darbų paroda „Kūrybiniai išvykų „M.K. Čiurlionio kelias“ kai kurie atspindžiai“
Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> Paroda „XIX a. II p. – XX a. pr. Lietuvos valstybės politikos, kultūros, mokslo ir visuomenės elitas bei jo aplinka“	Ryšių istorijos muziejus <i>Rotušės a. 19</i> nuo 6 d. – Arūno Daujoto tapyba
Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> Lietuvos medailio kūrėjų stovyklos paroda	Galerija „Menos parkas“ <i>Rotušės a. 27</i> iki 14 d. – paroda „Rudens salonas“
Galerija „Arka“ <i>Aušros Vartų g. 7</i> nuo 10 d. – Loretos Abuaitės Hornall (JAV) paroda „Entropija“	Kauno fotografijos galerija <i>Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2</i> Prancūzų fotografijos klasiukų paroda
Lietuvos dailininkų sąjungos parodų salė <i>Vokiečių g. 4/2</i> nuo 12 d. – Valės Vaitkuvienės tapyba	Galerija „Aukso pjūvis“ <i>K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinškio g. 53</i> Vitaute Kasulio (1918–1995) kūrybos paroda Sigitos Grabišauskaitės stiklo plastikos skulptūrėlių kolekcija „Tau“ iki 12 d. – Gaivos Paprastosios tapyba
Galerija AV17 <i>Aušros Vartų g. 17</i> iki 8 d. – Edvardo Racevičiaus paroda	KLAIPĖDA
Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> iki 12 d. – vaizduojamosios dailės festivalio „Menas senusiuose Lietuvos dvaruose 2013“ baigiamoji paroda	KKKC parodų rūmai <i>Aukštajai g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> iki 8 d. – paroda „Faces Of Polish Posters“ Lenkijos fotografijos bei dizaino paroda „Materia Prima: peizažas ir dizainas“
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Barotų galerija <i>Aukštajai g. 3/3a</i> Kaledinė Lietuvos dailininkų paroda
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> iki 14 d. – Jono Stankevičiaus ir Sigitos (Emilės) Stankevičiūtės paroda „Aš tokas. Aš tokia“	Klaipėdos galerija <i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4</i> Paroda „Kristijonas Donelaitis. 300 metų jubiliejų pasitinkant“ (mažoji forma, gintaras)
Galerija „ARgenTum“ <i>Latako g. 2</i> nuo 7 d. – paroda „7“	„Herkaus“ galerija <i>Herkaus Manto g. 22</i> iki 11 d. – Jono Virbausko akmens skulptūros paroda „Prakalbintas akmuo“
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	
Telšių galerija <i>Keštūčio g. 3</i> Projekto „Metalo metamorfoės“ paroda „Inkluzai. Miniatiūros“ Paroda, skirta Tarptautinei neįgalinių žmonių dienai Paroda „Meno ženkliai Žemaitijos sostinėje“	

<p>A. Lindgren apysakąj. Rež. – D. Jokubauskaitė 8 d.</p>

„Senis“

Savaitės filmai

Kapitonas Filipsas ***

2009-ųjų balandį netoli Afrikos krantų Somalio piratai užpuolė amerikiečių krovinių laivą „MV Maersk Alabama“. Laivo komanda didvyriškai pasipriešino ir užpuolikai buvo priversti palikti laivą nedideliu kateriu, pagrobę įkaitą – nebejauną kapitoną Richardą Phillipsą. Šis įvykis tapo Paulo Greengrasso filmo pagrindu. Kapitono, kurį meistriškai suvaidino Tomas Hanksas, ir pirato Musos (Barkhad Abdi) moralinė dvi-kova įtampos kupiną filmą iškelia į aukštesnį lygmenį. Taip pat vaidina Catherine Keener, Davidas Warshofsky, Barkhadas Abdirahmanas, Faysalas Ahmedas, Michaelas Chernusas, Corey Johnsson (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Patarėjas ***

Pagal vieno garsiausių šių dienų amerikiečių rašytojo Cormaco McCarthy („Šioje šalyje nėra vietos senukams“, „Keliai“) romaną sukurto Ridley Scotto filmo herojus yra gerbiamas teisininkas, kuris iš visų jėgų stengiasi išspainioti iš narkotikų verslo, turėjusio tapti trumpu nuotykiu. Jis manė, kad bus galima gerai užsidirbti ir pasitraukti. Šachmatų partiją primenančią intrigą Scottas filme atkūrė preciziškai. Kick-vienas filmo herojus – o juos suvaidino visas žvaigždynas (Michaelas Fassbenderis, Penelope Cruz, Javieras Bardemas, Bradas Pittas, Cameron Diaz) – spalvingas ir įsimenantis. Tačiau pasaulis, į kurį įžengia bevardis advokatas, pasirodo neįtikėtinai menkas, todėl tokiuoje klaustrofobiškoje atmosferoje kiekviena aplinkybė ar net kvailas atsitiktinumas gali sukelti katastrofą. Scottas, panašiai kaip ir broliai Coenai, mėgsta kino pesimizmo pratimus, nuo kurių negalima atitraukti akių (JAV, D. Britanija, 2013). (Vilnius, Klaipėda)

Senis ***

Filmo herojus Džo (Josh Brolin) dėl nežinomų priežasčių buvo pagrobtas ir įkalintas vienutėje. Jis nežino, kas yra pagrobėjas, kokie jo tikslai. Po 20 nelaisvės metų Džo netikėtai paleidžiamas. Apimtas troškimo atkerštyti, jis bando sužino tiesą ir pradeda ištarti, kad nelaisvė buvo bausmė. Bet jis nežino, kad laisvė – tik dar vienas žiauraus plano etapas. Vienas originaliausiai šių dienų amerikiečių režisierių Spike'as Lee sukurė Kanų kino festivalio išpopuliarinę Pielė Korėjos kūrėjo Park Chan Wooko filmo perdirbinį. Kai kas tvirtina, kad Lee supaprastino originalą iki vidutinio amerikiečio suvokimo lygio. Taip pat vaidina Sharito Copley'us, Elizabeth Olsen, Samuelis L. Jacksonas, Hannah Ware (JAV, 2013). (Vilnius, Klaipėda)

Stalingradas ***

...1942-ieji, Stalingradas. Sovietų kariuomenė planuoja kontrpuolimą prieš vokiečius, užėmusius dešinijį Volgos krantą. Tačiau puolimas nepasiseka. Tik kapitono Gromovo vadovaujamam žvalgų būriui pavyksta persikelti per upę ir įsityvinti vienamie name. Jiems įsakyta išsaugoti namą bet kokia kaina. Be kelių stebuklingai išsigelbėjusiu rusu kariu, žvalgybininkai randa ir paskutinę namo gyventoją – devyniolikmetę Katią. Isakymą atmušti namą iš priešu gauna ir vokiečių karininkas Kanas. Fiodoras Bondarčiukas filme rodo vieno didžiausiu ir kruviniausiu Antrojo pasaulinio karo mūšių fone gimusių meilės istoriją. Filmas Rusijoje ir Kinijoje sumušė visus lankomumo rekordus, yra pristatytas „Oskaru“, bet pasirodė nepriimtinas ir rusų kino kritikams, ir karo istorikams. Pagrindinius vaidmenis sukurė Marija Smolnikova, Jana Studilina, Piotras Fiodorovas, Thomas Kretschmannas, Dmitrijus Lysenkovas, Sergejus Bondarčiukas, Andrejus Smoliakovas (Rusija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

6–12 d. – Lenktynės (D. Britanija, JAV) – 12, 15.15, 18.15, 21.15
6, 9–12 d. – Anoniminis tėtis (JAV) – 14, 16.30, 19.15, 22 val.; 7, 8 d. – 12.15, 14, 16.30, 19.15, 22 val.
6–12 d. – Meilei nereikia žodžių (JAV) – 12.15, 14.30, 16.45, 18.45, 21.30
Purvas (D. Britanija) – 21 val.
Kalakutai: atgal į ateitį (3D, JAV) – 11.15, 13.45, 16.15
14 d. – G. Verdi „Falstafas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55

12 d. – Hobitas. Smogo dykynė (JAV) – 19 val.

9–19 d. – „Gerumo seansai“ – 11, 13.30

6–12 d. – Moterys meluoja geriau. Kristina (rež. A. Šlepikas) – 11, 13.45, 16.30, 19.15, 21.50

6, 9–12 d. – Stalingradas (Rusija) – 15.15, 18.15, 21.15; 7, 8 d. – 12, 15.15, 18.15, 21.15

6, 9, 10, 12 d. – Ogis ir tarakonai (Prancūzija) – 14.15, 16.15; 7, 8 d. – 12, 14.15, 16.15; 11 d. – 14.15

6, 7 d. – Toras 2. Tamos pasaulis (3D, JAV) – 11, 13.30, 16 val.; 8 d. – 13.30, 16 val.; 9–12 d. – 16 val.

6 d. – Patarėjas (JAV, D. Britanija) – 21.45; 7–12 d. – 19, 21.45

6–12 d. – Bado žaidynės. Ugnies medžioklė (JAV) – 15, 18.30

6–10, 12 d. – Didis grožis (Italija, Prancūzija) – 14, 18 val.; 11 d. – 14 val.

6–11 d. – Senis (JAV) – 17, 19.30; 12 d. – 17 val.

6, 9–12 d. – Debesuota, numatoma mėsos kukulių kruša 2 (3D, JAV) – 15.45; 7, 8 d. – 11.15, 15.45

6–12 d. – Turbo (3D, JAV) – 13.30

Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 11.30

Gravitacija (3D, JAV) – 21.15

Paskutinė kartą Vegase (JAV) – 18.30

6–10, 12 d. – Kapitonas Filipsas (JAV) – 18.15, 19 val.; 11 d. – 19 val.

6–12 d. – Sibiriškas auklėjimas (Italija) – 21.30

7, 8 d. – Sparnai (JAV) – 11.30

6–12 d. – Karti, karti (Rusija) – 21.30

6–11 d. – Pistonai (Lietuva) – 21.40

8 d. – Ralfas Griovėjas (JAV) – 11 val.

Cinemas Akropolis

6 d. – Lenktynės (D. Britanija, JAV) – 14, 18, 21.30; 7–12 d. – 14, 16.45, 18, 21.30

6–12 d. – Meilei nereikia žodžių (JAV) – 13.30, 16.30, 18.45, 21.50

Anoniminis tėtis (JAV) – 12.45, 15.15, 17.45, 20.15

Kalakutai: atgal į ateitį (3D, JAV) – 13.45, 16 val.

Kalakutai: atgal į ateitį (JAV) – 11.30

12 d. – Hobitas. Smogo dykynė (JAV) – 19 val.

9–19 d. – „Gerumo seansai“ – 10, 12 d. – 19.30

6–12 d. – Moterys meluoja geriau. Kristina (rež. A. Šlepikas) – 11, 13.45, 16.30, 19.15, 21.50

6–12 d. – Ogis ir tarakonai (Prancūzija) – 14.15, 16.15; 7, 8 d. – 12, 13.45, 18, 21 val.; 9–12 d. – 17.15, 21 val.

7 d. – Stalingradas (Rusija) – 17.15

7 d. – Dviračiais per Himalajus (Lietuva) – 17.30, 21.15; 8 d. – 17.30; 9, 10 d. – 18 val.; 11 d. – 17.30, 21 val.

7 d. – Trispalvis (rež. V. V. Landsbergis) – 15.30; 8 d. – 14.15; 9, 12 d. – 17.30; 10 d. – 17.15

7 d. – Savaigalis su Pasaka. Pijaus teatras – 14 val.

8 d. – Ogis ir tarakonai (Prancūzija) – 15 val.

8 d. – Ernestas ir Selestina: meškučio ir pelytės nuotykiai (Prancūzija) – 15.30

9 d. – Julija (Vokietija) – 17.15; 11 d. – 17 val.

11 d. – Kino vakarai su Izolda – 19 val.

6–12 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 11 val.

Patarėjas (JAV, D. Britanija) – 21 val.

Sparnai (JAV) – 10.30

8 d. – Alisa Stebulklė šalyje (JAV) – 10.30

„Skalvijos“ kino centras

Johno Cassaveteso filmų retrospektiva

6 d. – Šešėliai (JAV) – 19 val.; 11 d. – 21.10

7 d. – Veidai (JAV) – 18.30; 12 d. – 18.40

8 d. – Paveikta moteris (JAV) – 17.50

8 d. – Kinų bukmekerio nužudymas (JAV) – 20.40

9 d. – Premjera (JAV) – 18.30

10 d. – Meilės tėkmės (JAV) – 18.30

6 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 16.50;

9 d. – 16.10; 12 d. – 16.30

6 d. – Lorė (Australija, Vokietija, D. Britanija) – 20.50; 7 d. – 21 val.; 8 d. – 15.40; 9 d. – 21.10;

10 d. – 21.10; 11 d. – 16.50; 12 d. – 21.10

9 d. – Lūžės gyvenimo ratas (Belgija, Nyderlandai) – 14 val. (seansas seniorams); 10 d. – 16.50

11 d. – ciklas „Atsiveriantys „Meno avilio“ archyvai“, „Pomégiai“ (Rusija, Ukraina) – 19 val.

Is festivalio „Tindirindis“ programos

7 d. – programa „Pasaulio pažinimas“ – 14.40

8 d. – programa „Pasakų pasaulis“ – 14 val.

Pasaka

6 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 17.15;

8 d. – 16.45; 12 d. – 19.30

6, 12 d. – Lenktynės (D. Britanija, JAV) – 19.15;

7 d. – 19.45; 8 d. – 21 val.; 9 d. – 19 val.;

10 d. – 20.45; 11 d. – 18 val.

6, 9 d. – Kapitonas Filipsas (JAV) – 21.30;

7 d. – 22 val.; 11 d. – 18.45; 12 d. – 15 val.

6 d. – Lūžės gyvenimo ratas (JAV) – 17.30;

8 d. – 19 val.; 9 d. – 21.15; 10 d. – 21 val.

6 d. – Purvas (D. Britanija) – 19.45; 7, 10 d. – 19 val.; 8 d. – 21.15; 9 d. – 19.15; 11 d. – 21.30; 12 d. – 21.45

6, 12 d. – Didis grožis (Italija, Prancūzija) – 21.45; 7 d. – 21 val.; 8 d. – 18 val.; 10 d. – 17.45

17.45; 11 d. – 20.30